

ISSN 1334-8892

MATKO

ČASOPIS OGRANKA MATICE HRVATSKE U BIZOVCU

BROJ 36, GODINA XX, 2022.

*Čestit Božić
i sretna Nova godina!*

Postanite i vi član Matice hrvatske

Ove godine najstarija kulturna udruga u Hrvata Matica hrvatska obilježila je 180 godina postojanja. Naš bizovački ogranač Matica jedan je od 128 ogranača koji djeluju u zemlji i inozemstvu. U godini našeg osnivanja bilo je dvostruko više članova nego danas, što je i normalno jer neki su preminuli, drugi se odselili, a dosta njih je odustalo i nisu više zainteresirani za bilo kakav rad pa ni u okviru jedne kulturne udruge kakva je Matica.

Trenutno nas je tridesetak i još uvijek netko povremeno odlazi, a samo rijetki dolaze. Kako nas je svakim danom sve manje, koristimo priliku putem Matka koji se dijeli u cijeloj Općini Bizovac da sve vas koji ste zainteresirani pozovemo da nam se pridružite i postanete članovi Matice hrvatske.

Vašim dolaskom naš Ogranač Matice hrvatske postat će bogatiji u svakom smislu. Imat ćemo više knjiga, časopisa, izložbi, predavanja i samim tim više kulture u cijeloj Općini Bizovac.

Svi koji se žele učlaniti mogu se javiti putem naše internetske stranice, e-adrese ili na telefon.

Ogranač Matice hrvatske u Bizovcu

www.mhbizovac.hr

e-mail: maticahrvatska.bizovac@gmail.com

Telefon: 098 9458695

20 godina Matka

Brojem koji upravo čitate, naš i vaš Matko napunio je punih 20 godina stalnog izlaženja. Upitat ćete se možda kako je moguće da nešto što počiva na čistom entuzijazmu, jer nitko od nas koji ga stvaramo svih ovih godina nikada nije primio nikakav honorar, u našoj sredini održi ritam i kontinuitet toliko godina. Moguće je, dokaz je pred vašim očima.

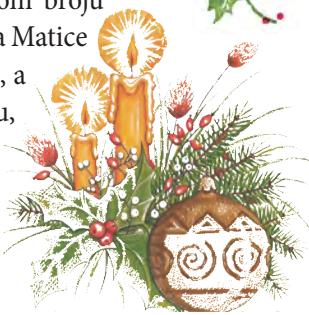
Svaki broj Matka nastajao je teško i mukotrpno, dijelom i zato što nismo nikada bili sigurni hoće li sljedeći broj izaći, pa ga je trebalo na brzinu pripremiti i to uvijek u vrijeme adventa kada je u tiskari najveća gužva. Ovaj broj posebno je teško bilo raditi jer se meni kao uredniku ove tiskovine u trenutku život potpuno preokrenuo. Kada izgubite nekoga dragog s kime ste živjeli toliko godina, bol vas prožme cijelim bićem i teško je nastaviti normalno živjeti, a posebno stvarati nešto novo. Znam da je ovaj uvodnik previše emotivan, ali ovo je moralo izaći iz mene jer baš ovaj broj bio mi je posebna žrtva i teret, ali i iskorak. Usprkos velikoj boli, mora se živjeti dalje i ne misliti na gubitak jer svi ćemo jednom otići, svatko od nas sam se rađa i sam umire, ali moramo nastaviti dalje, koliko je to moguće. Isto tako, svatko od nas na ovom svijetu ima i zadatak koji treba izvršiti, zato, siguran sam, i postojimo kao mali ali bitan djelić velikog Božjeg plana.

Matko i najpopularniji katolički blagdan Božić svih ovih godina postali su nekako povezani jer je svima vama koji ga čitate postalo normalno da ga dobijete kao božićni poklon. Tako je Matko u našoj sredini postao konstanta i na taj način nešto poput običaja jer bez Matka i Božić bi bio siromašniji. Naime, prema riječima čitatelja, mnogi ovaj časopis šalju umjesto čestitke na adresu svojih rođaka koji su raseljeni po cijelome svijetu. Tako se naš Matko ne čita samo u bizovačkom kraju nego diljem svijeta gdje žive naši Bizovčani. Kako je Matko od prošlog broja zaživio i na internetu, ne mora se nitko bojati hoće li stići poštom na vrijeme prije Božića, ali ipak, svatko voli primiti u ruke papirnatog Matka jer je to nešto konkretno i može se listati, osjetiti miris papira koji ne može zamijeniti ništa u virtualnom svijetu.

I ovaj broj Matka, baš kao i svaki prethodni, bogat je raznovrsnim i zanimljivim prilozima koje su pripremili naši suradnici. U ovom broju posebno bih izdvojio razgovor s novim predsjednikom Matrice hrvatske, poznatim književnikom Mirom Gavranom koji je unio novi duh, svježinu i mladalački zanos u ovu našu najstariju kulturnu instituciju. Iako u svakom broju pozivamo sve one koji su za Matka nekada pisali, ali i one koji bi možda i željeli, ali nemaju hrabrosti izaći u javnost, nisu nam se (još) javili novi suradnici. Zato vas još jednom pozivamo na suradnju, ako nas bude više i Matko će biti još raznovrsniji i u svakom smislu bogatiji, a time i čitateljima zanimljiviji.

Pred nama je Božić kojem se svi radujemo i iz godine u godinu iščekujemo malog Isusa, jedinu i istinsku svjetlost svijeta. Kao i u svakom božićnom broju Matka, na kraju ovog uvodnika u ime svih svojih suradnika, članova Matrice hrvatske i u svoje ime poželio bih vam sretan i blagoslovjen Božić, a u godini koja nam dolazi više rođenih, a manje umrlih te mirniju, zdraviju i u svakom smislu bolju novu 2023. godinu.

Urednik

IMPRESSUM

MATKO

Časopis Ogranka Matice hrvatske
u Bizovcu

Broj 36, godina XX, 2022.

Nakladnik

Ogranak Matrice hrvatske u Bizovcu
Kralja Tomislava 89, 31222 Bizovac
e-mail: maticahrvatska.bizovac@
gmail.com
Telefon: 098 9458695

Glavni i odgovorni urednik
Vjekoslav Đaniš

Lektorica
Tajana Domanovac

Suradnici u ovom broju

Antun Novoselić
Zrinka Blažević
Ivan Erić
Ivica Baković
Srećko Vuković
Stjepan Tomaš
Anica Uremović
Dalibor Cvetković
Željko Labaš
Ani Galović
Brankica Bošnjak
Milan Ladišić
Stjepan Sršić
Igor Pranić
Zorislav Vidaković
Darko Pejić
Petar Mandarić

Pokrovitelji izdanja
Općina Bizovac

Prijelom i tisk
GRAFIKA d.o.o., Osijek

Bizovac, prosinac 2022.

Ovaj broj časopisa je besplatan

Naklada 1000 primjeraka

www.mhbizovac.hr

ISSN 1334-8892

MATKO

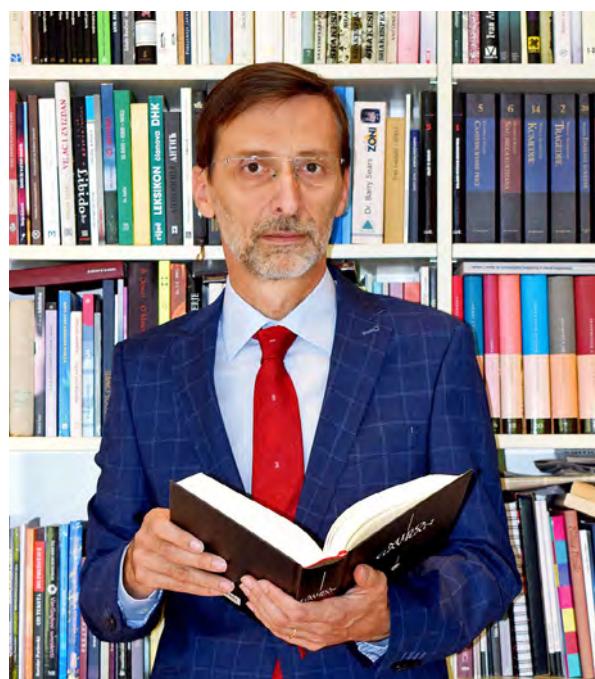
Sposobni smo za velike iskorake!

U ovom božićnom broju Matka predstavljamo vam Miru Gavrana, najpoznatijeg i najprevođenijeg hrvatskog književnika. Njegove knjige doživjele su brojna izdanja i prevedene su na 40 jezika širom svijeta. Jedini je dramatičar koji ima vlastito kazalište. Prošle godine izabran je za predsjednika najstarije kulturne institucije u Hrvata Matrice hrvatske. O novostima u radu Matice, pomlađivanju članstva, suradnji s brojnim ograncima, modernizaciji poslovanja Matice i naravno, o njegovu književnom stvaralaštvu i radu na novim knjigama možete čitati u ovom zanimljivom razgovoru.

Gospodine Gavran, moram priznati da nam je svima bilo čudno i neobično da ste Vi, u svijetu najpoznatiji hrvatski književnik kojiiza sebe ima bogatu biografiju i bibliografiju, prihvatali zahtjevnu funkciju predsjednika Matice hrvatske. Što vas je motiviralo na to i koje novosti želite uvesti glede rada Matice?

- Budući da sam član Matice hrvatske od 1990. godine, a to je naša najstarija kulturna institucija, presudna za identitet i boljitički našega naroda, poželio sam svojim znanjem, pa i osobnim kontaktima, pridonjeti boljitu te institucije, pripomoći ograncima od kojih neki djeluju u doista teškim okolnostima, modernizirati rad Matice, podmladiti članstvo, pokrenuti FESTIVAL KNJIGE U MATICI HRVATSKOJ o čemu se godinama samo pričalo, a mi smo u rujnu uspjeli organizirati i održati festival na kojem je u samo četiri dana bilo čak 39 promocija od kojih su 28 bile vezane uz naše ogranke, uspjeli smo u ovoj godini članstvo uvećati za čak 300% u odnosu na prošlu godinu, krenuli smo s predstavljanjima rada Matice hrvatske po našim fakultetima i time u članstvo pridobili brojne studente, asistente i sveučilišne profesore, uveli tribinu SUČELJAVANJA U MATICI HRVATSKOJ na kojoj tematiziramo najvraća društvena, gospodarska i politička pitanja, kupili dvije kamere i opremu i krenuli sa svojim *podcastom*, pridobili donatore i sponzore te u prvih deset mjeseci uspjeli prikupiti milijun kuna od čega smo polovicu, na osnovu javnog i tran-

sparentnog poziva, razdijelili na čak 40 ogranka, shvatio sam da je krajnji trenutak i da se donese Zakon o hrvatskom jeziku i da, ako ga ne inicira i ne provede Matica hrvatska, niti jedna druga hrvatska institucija to neće ostvariti... itd. Nemoguće mi je pobrojati što smo sve realizirali na tragu mog „predizbornog“ programa za predsjednika Matice hrvatske. Naravno, radi svega toga zanemario sam svoje poslove, u ovih mjesec dana imam čak četiri inozemne premijere u četirima eu-

Miro Gavran, predsjednik Matice hrvatske

ropskim zemljama, a ja nisam mogao niti na jednu od njih otići jer sam, praktički, svaki dan u Matici hrvatskoj ili na putovanjima po našim ograncima... ali ne žalim zbog toga, imam sjajne suradnike u upravnim tijelima i među zaposlenicima Središnjice, imam sjajne suradnike u predsjednicima ogrankova i njihovim suradnicima.

Već duže vrijeme Matica je blaćena i pružana u medijima, a najviše od strane Društva Antuna Gustava Matoša i obnove njezine rodne kuće u Tovarniku. Iako je Matica nedavno odustala od svih potraživanja, i dalje se nastavljaju napadi u medijima. Ima li tome kraja i što se još može učiniti?

- Ma, tužno mi je i mučno uopće to komentirati. Ljudi koji su PRAVOMOĆNOM PRE-

SUDOM izgubili spor s Maticom hrvatskom jer Matici nisu vraćali novac koji je Matica za njih podigla kod banke, a u svrhu izgradnje Matoševe spomen-kuće, sada se usuđuju i nadalje blatiti Maticu hrvatsku. Mi smo odlučili sve te novce koji nam pravomoćnom presudom pripadaju podariti Općini Tovarnik, uz uvjet da budu utrošeni isključivo za izgradnju Matoševe spomen-kuće. Ali i unatoč tome, Društvo „A.G. Matoš“ tjeri po svome... sramota... Nama je stalo do književnika

Matoša i do Općine Tovarnik, a privatni financijski interesi pojedinaca nas ne zanimaju.

Matica hrvatska danas ima oko 4300 članova i trenutno 128 ogrankova u zemlji i inozemstvu. Koliko je rad tih ogrankova produktivan i međusobno usklađen s radom Središnjice i koliko su važni ogranci i u najmanjim sredinama kao što je naša?

- Sto je manja sredina, rad ogranka time je važniji, jer veliki hrvatski građevi kao Zagreb, Split, Rijeka i Osijek imaju veći broj kulturnih institucija, a u nekim manjim mjestima bez ogrankova Matice hrvatske ne bi bilo ni književne promocije, koncerta, predavanja ni objavljene knjige. Ogranci su za mene najvažniji segment Matice hrvatske i ponajviše radi njih sam i postao predsjednik Matice hrvatske... Evo, upravo sam se vratio iz Čabra u Gorskom kotaru s proslave 30 obljetnice postojanja toga ogranka i predsjednik g. Ivan Janeš reče da sam prvi predsjednik Matice hrvatske u protkla tri desetljeća koji je posjetio njihov ogranak.

Ove godine Središnjica je prvi puta pružila i konkretnu finansijsku pomoć ograncima u realizaciji njihovih programa. Hoće li se takva praksa nastaviti i sljedeće godine ili je ovo bio samo jednokratni znak dobre volje?

- To će od sada biti stalna praksa. Do kraja proljeća računam da ćemo prikupiti još milijun kuna i polovicu toga novca usmjeriti u grankove, ali opet preko natječaja. Bogu hvala, naš novi gospodarski tajnik g. Ivica Nuić sjajno radi svoj posao i naša komunikacija s gospodarstvenicima je sve bolja i sve intenzivnija, tako da ćemo u veljači osnovati Klub podupiratelja Matice hrvatske.

Od kada ste Vi na čelu, vidljivi su značajni pomaci u organizaciji i radu Matice hrvatske. Između ostalog, ove godine je prvi puta pokrenut i Festival knjige. Jeste li zadovoljni odazivom i organizacijom festivala i hoće li on zaživjeti kao stalna manifestacija?

- Taj festival mi je baš u srcu jer smo njime do-kazali da smo sposobni za velike iskorake. Više sam nego zadovoljan prvim izdanjem, a vjerujem da druge godine može biti još boljim. Idemo s festivalom dalje, samo smo odlučili izmijeniti termin održavanja, naime rujan nije pogodan jer nam je pedeset posto predsjednika ogranka u prosvjetnoj struci, a neki koji se bave vinogradarstvom i poljoprivredom također su nas zamolili da iznađemo bolji termin, tako da će se 2. FESTIVAL U MATICI HRVATSKOJ održati 29. i 30. lipnja te 1. i 2. srpnja.

Jedna od Matičinih inicijativa je i najava Zakona o hrvatskom jeziku koja je naišla na odobravanje, ali i kritike nekih medijsko-političkih centara. Teško je shvatiti u čemu je problem i zašto jedan narod ne bi zaštitio i njegovao vlastiti jezik?

- Čujte, još prije 175 godina Ivan Kukuljević Sakscki izborio se da hrvatski jezik postane „diplomatičkim jezikom“ u Saboru, ili današnjim rječnikom rečeno službenim jezikom... Potom su Hrvati nakon svih lutanja 1967. godine donijeli „Deklaraciju o nazivu o položaju hrvatskog književnog jezika“... Pa su nam propala tri pokušaja u samostalnoj Hrvatskoj da se taj zakon donese 1996., 2012. i na koncu 2013. godine... Nadam se da smo sada napokon dovoljno zreli, mudri i odmjereni za donijeti jedan moderni uporabljivi Zakon o hrvatskom jeziku u kome će se regulirati samo javna uporaba našeg jezika, dok se ni na koji način neće zakodonadavac uplitati u to kako ćemo mi pisci pisati umjetnička djela, niti kako će ljudi privatno doma govoriti. U preambuli nacrta toga zakona poštuju se sva tri dijalekta ČA, KAJ i ŠTO, te se poštuije i Zakon o pismu i jezicima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Doista, protivnici ovoga zakona nemaju niti jedan argument... ali, znate i sami da su i ljubav i mržnja iracionalne kategorije.

Vrijeme je došašća pa mi od svih Vaših knjiga koje sam uspio pročitati nekako najviše pada na pamet biblijska trilogija „Judita“, „Krstitelj“ i „Poncije Pilat“. Kako ste došli na ideju za ovu trilogiju i zašto ste uz obilje biblijskih likova odabrali obraditi baš ova tri?

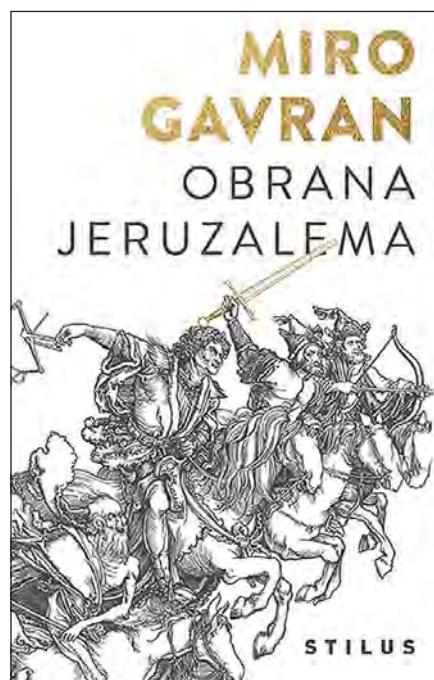
- Za mene je Biblija knjiga nad knjigama, ona je i duhovno štivo, ali i svojevrsna „knji-

Nagrada Večernjakov pečat - osoba godine za 2021.

ga života“ u kojoj su i neke arhetipske situacije opisane na literarno sugestivan način. Poklopila su se neka moja osobna duhovna traženja s potrebom ispisivanja romana nadahnutog Biblijom, a tu ponajviše mislim na „Krstitelja“ i „Poncija Pilata“ jer u oba romana opisujem preobraćenike, a meni je osobno tema preobraćenštva iznimno važna i bliska.

Usprkos Vašoj zauzetosti radom u Matici, ove godine ste čak uspjeli objaviti i novu knjigu, poemu u 10 pjevanja „Obrana Jeruzalema“. Knjiga je doživjela i drugo izdanje, a nedavno je prevedena i na španjolski i njemački jezik. Što se podrazumi-

Naslovica knjige „Obrana Jeruzalema“

jeva pod nazivom ove knjige i možemo li mi kršćani danas obraniti Jeruzalem?

- Ne volim samoga sebe tumačiti niti pre-pričavati, tek mogu ustvrditi da naslov moje knjige „Obrana Jeruzalema“ tematizira upravo to što je u naslovu... to je moj pokušaj umjetničkog komentara današnjeg „zapadnog čovjeka“ i „zapadne civilizacije“ i krize kroz koju prolazimo.

Moram priznati da ste zaista neumorni jer negdje sam pročitao da pripremate i svoj novi roman. O čemu je riječ i uživate li i danas u pisanju baš kao nekada?

- U pisanju uživam danas jednako kao što sam uživao kada sam kao šesnaestogodišnjak ispisao nekoliko svojih prvih priča. Moj novi roman zvat će se „Portret duše“ i govorit će o jednom slikaru od njegova rođenja 1961. godine pa sve do 2020. godine... bit će to i neka mala kronika proteklih šest desetljeća u Hrvatskoj.

Pred nama je veliki katolički blagdan Božić, što biste Vi prigodno kao praktični vjernik, umjetnik i predsjednik najstarije kulturne udruge u Hrvata poručili članovima Matice i našim čitateljima?

- Moja je poruka da nam danas više nego ikada treba sloga, uzajamno razumijevanje, praštanje i milosrde... da je Matica hrvatska naša proširena obitelj, da je čuvamo i da njezinu boljitu svi pridonosimo koliko je god to moguće... a svim matičarima želim blagoslovjen Božić, te mirnu, sretnu i uspješnu novu 2023. godinu.

Razgovaraо: Vjekoslav Đaniš

Jedno srce, jedna duša, jedna Hrvatska!

Vrijeme je došašća. U iščekivanju smo Božića i nekako je, uz sve one tradicionalne stvari koje vežemo uz to vrijeme, poput božićnih pjesama, lampica, kićenja božićnog drvca, posebnih kolača, darova kojima ćemo darivati svoje bližnje, postalo uobičajeno listati stranice svježe tiskanog Matka. Neki bi rekli da nas sve te uobičajene stvari potencijalno udaljuju od pravog smisla Božića, što je ponekad i istina, ali uvijek odlične zimske slike i ilustracije te odlični članci i tekstovi više ili manje vezani uz Božić, mene uvijek dodatno stavljaju u to jednogodišnje posebno raspoloženje. Od uobičajenih stvari se i očekuje očekivano. No, ima nešto i u neočekivanim, neuobičajenim stvarima, po kojima, kad pretražujemo po sjećanjima, razlikujemo Božić od Božića. Ove godine to je svakako svjetsko nogometno prvenstvo koje se prvi put u povijesti odvija u ovo vrijeme, vrijeme došašća, a ne kako je uobičajeno u vrijeme Antunova i kirvaja u Cretu. Kao ljubitelj nogometa i vjerni pratitelj naše nogometne reprezentacije nisam mogao a ne primijetiti nešto što se, kad je hrvatska nogometna momčad u pitanju, redovito pojavljuje i ponavlja. Ne, nisu to nevjerojatni uspjesi na koje su nas već naviknuli i na koje smo svi, čak i oni koji nogomet prate u ciklusima – svake četiri godine, jako ponosni te ih doživljavamo gotovo kao svoje osobne. To je karakter, taj pobjednički, ratnički duh Hrvata koji se ne predaje, nikad ne odustaje i koji uz vjeru u

sebe i svoju braću Hrvate na kraju uvijek pobjeđuje koliko god teška bitka bila i koliko god moćan suparnik bio. Mislite da sam kao Hrvat presubjektivan i da pretjerujem? Dovoljno je samo malo proučiti našu povijest i vidjet ćete s kakvim smo moćnim carstvima i neprijateljima bili suočeni, a evo nas još uvijek tu, svoji na svome u svojoj državi. Samo, dojma sam da

su uzročno-posljedične veze između povijesti i sadašnjosti koju svaki dan živimo. Zbog tog ideološkog sljepila starim dogmatima nikako nije u interesu prava istina o Hrvatima i njihovoj povijesti, a njihovi mladi pioniri ne žele zbog hrvatstva ugroziti karijere koje puno uspješnije grade na jugoslavenstvu. Uslijed takvih okolnosti samo smo korak od toga da zanemarimo, za-

jako malo znamo o svojoj povijesti. Kako se, što je i više nego očigledno, još uvijek nismo otrgnuli iz čvrstog zagrljaja jugoslavenstva; kroz školski sustav pre malo učimo o povijesti, osobito dvadesetog stoljeća, jednako one iz četrdesetih godina kao i ove iz devedesetih. Iz istog razloga – umjetnog održavanja u životu te bajke o bratstvu i jedinstvu južnoslavenskih naroda, u Hrvatskoj je onemogućena svaka javna objektivna rasprava i propitivanje o našoj biti, o onome što smo bili i onome što smo sada i kakve

boravimo ono što jesmo, svoju bit, da odbacimo svoj identitet, a poznato je da narod kojem se to dogodi izumire, nestaje. Čeka li takav nestanak nas Hrvate, jedan drevni stari narod? Sudeći prema onom što, kako i o čemu pišu i izvještavaju srednjestruški mediji, osuđeni smo na vrlo brzi nestanak. Sve je relativno i negativno, nitko i ništa u Hrvatskoj ne valja. Nema dobrih i nepokvarenih ljudi. Lažovi, varalice, prostitutke i lopovi predstavljaju se kao uzori mlađeži, kao primjer kako su moral, rad, trud

i bogobojaznost prepreka prema uspjehu. Uz to uporno se nameće teza da je tako uvijek bilo, da tako mora biti i da mi kao pojedinci ništa ne možemo promijeniti. Upravo je to glavni razlog zašto nam mladi odlaze iz zemlje, a ne gola, manjkom novca ugrožena egzistencija. Na nama je da usprkos tom medijskom bombardiranju ipak uspijemo prepoznati i obraniti supstrat svojih etičkih vrijednosti i okosnicu svojih duhovnih izvora, odnosno, hoćemo li htjeti i moći vratiti se prvotnim svetinjama što smo ih Božjom providnošću dobili u nasljeđe. A to je sve ono što nam je omogućilo da opstanemo kao narod sve do danas i po čemu

put manjina imaju osam mjesta u našem Saboru ili, još bolje, da im se omogući dopisno i internetsko glasovanje, da im se omogući da zajedno s nama odlučuju o tome kakva Hrvatska treba biti, kakva bi čuda radili i bili po svemu među najboljima u svijetu, a ne samo u nogometu. Jasna je bojazan sadašnjih političara i otpor da im se to omogući. Hrvatska nogometna reprezentacija je i primjer kakvo vodstvo nam treba i kakav voda. Pošten, bogobojazan, rabišan, prvi među jednakima, autoritet zbog svojih vrlina, a ne silom zakona. Zamislite takvog predsjednika države ili vlade. A pogledajte tko su i kakvi su izbornikovi pomoćnici.

sreća. Najsmješniji, a istovremeno i najjadniji (ali i najopakiji) primjer toga je vrlo često, čini mi se prilično sinkronizirano i u dobro planiranim vremenskim razmacima, pojavljivanje članaka i video-uradaka na temu: gle jedna mala i nevažna Hrvatska je treća, pa druga na svijetu, s dobrim izgledima da se ponovo plasira u finale, a kakva bi to tek reprezentacija bila da je opstala Jugoslavija?! Pa se krene u sastavljanje iste po istom onom obrascu po kojem su u toj državi i sastavljali slične neuspješne ekipe. I misle da je normalno da u prvih jedanaest u toj ekipi, gle čuda, ima mjesto samo za dva Hrvata! Nigdje momaka koji su svojom vještina, znanjem, trudom i na kraju HRVATSKIM karakterom osvojili drugo mjesto. U ekipi su Srbi, Crnogorci, Slovenac za ukras... koji, niti su niti će skoro, plasirati na svjetsko prvenstvo, a kad i uspiju, ispadnu smiješni i pokažu upravo manjak onog po čemu se razlikujemo od njih: hrvatskog karaktera, zajedništva, discipline i pobjedničkog duha.

Zato je znakovito da smo i na ovom prvenstvu pobjeđivali i kad se činilo da je poraz neminovan i da smo čak i nakon jedne izgubljene bitke, one u polufinalu, baš kao nekad nakon Bleiburga, nedavno Vukovara, uspjeli uzdići glave i vratiti se kao pobjednici. Na pitanje našem izborniku Daliću kako je to moguće odgovorio je vrlo jednostavnom, ali moćnom rečenicom; HRVAT je to! Zato Hrvati, imajte na umu, kad nas prođe ovo pobjedničko ushićenje, prođe Božić i opet se suočimo sa problemima koje svakodnevica nosi da je sve moguće kad smo:

Jedno srce, jedna duša, jedna Hrvatska!

Dalibor Cvetković

se razlikujemo od ostalih naroda u neposrednom okruženju. I onda kad se čini da je sve protiv nas, da smo prešli tu neku kritičnu točku poslije koje nema popravka, pojavi se skupina ljudi koja nekim čudom u sve nas ulije neku novu nadu, vjeru u uspjeh, opstanak. Nije to obična skupina ljudi. To je skup Hrvata iz Hrvatske, iz cijelog svijeta, ali i iz druge domovine Hrvata, Bosne i Hercegovine. Više nego očit primjer što i kakva sve čuda mogu napraviti ujedinjeni Hrvati. Zamislite da Hrvati iz svijeta po-

Sve ljudi od struke, do jučer vrsni igrači koji su tu zbog onog što su i kakvi su, a ne zbog neke iskaznice. Zamislite takve ministre i zastupnike u Saboru. Kako onda igrači ne bi uz takvo vodstvo ginuli na terenu, davali maksimum svojih mogućnosti i, što je ključno za ovu priču, kako ne bi pokazali taj naš hrvatski karakter, duh pobjednika? Vidljivi, gotovo opipljivi dokaz da možemo sve. Uzalud su onako prikriveni pokušaji relativizacije toga od strane već spomenutog jugoslavenstva. Kao, sve je slučajno i

Pušinci – zeleni habjanovački dragulj

Uovom blagdanskom izdanju našeg Matka osvrnut ćemo se na živopisni jugozapadni dio bizovačkog kraja koji još uvijek odiše ljepotom, mirom, iskrenošću života, s patinom korijena predaka. Riječ je o prostorno maloj, ali srcem svojih žitelja nadasve velikoj, habjanovačkoj Fiskulturnoj ulici, s nagnaskom na njen južni dio – Pušince.

Habjanovci, prekrasno malo mjesto Općine Bizovac saставljeno je od sedam ulica: Školska, Velika, Slavonska, Kolodvorska, Fiskulturna, Ljudevita Gaja i Nova ulica. Fiskulturna je peta po veličini i predstavlja prostorno manju ulicu koja se nalazi u jugozapadnom dijelu naselja. Pruža se linijski u smjeru sjever-jug. Kroz Fiskulturnu ulicu prolazi lokalna cesta L 44051 (Habjanovci- Lug Subotički) i razdvaja je na dva dijela: desni dio koji se u narodu popularno naziva „Kravorik“, te lijevi dio koji se popularno naziva „Pušinci“.

Svoje simpatično ime, prema predanju i pričama njegovih starijih žitelja, Pušinci su dobili po jednom tragikomičnom događaju koji se davno odigrao na prostoru današnjeg nogometnog igrališta NK „Jadran“ Habjanovci.

Naime, negdje pedesetih godina dvadesetog stoljeća dečki iz Pušinaca i Kravorika dane svoga djetinjstva provodili su igrajući se uz čuvanje svinja na zelenim površinama oko kamara slame. Jedno od takvih mjesta s mnoštvom kamara nalazilo se na prostoru današnjeg nogometnog igrališta.

Kao i svakog prethodnog dana, tako su i toga ljetnog dopodneva dječaci iz Fiskulturne ulice dotjerali svoje svinje na čuvanje i ispašu oko kamara gdje je bilo mnoštvo trave. U dokolici

su smisljali kako ubiti dosadu pa su se dosjetili kako bi mogli improvizirati običaj svinjokolje.

Kako su u to vrijeme postojale samo domaće svinje s crnom dlakom, one su se prigodom klanja pokrivale slamom koja bi se zapalila kako bi izgorjela sva dlaka na njima i kako bi se mogle dalje obradivati u kvalitetne mesne proizvode. Upravo taj običaj „paljenja i šurenja crnih slavonskih svinja“ iskoristili su dječaci kao motiv za svoju veselu igru. Bilo je tu više dječaka, a između ostalih: Mato Stapić Jokin, Zlatko Stapić-Fajt, Pavo Bošnjak-Ekrem i drugi.

Za glumu „žrtve spaljivanja“ prijavio se Ekrem. Kada su ga prekrili slamom i zapalili, pokušao se otresti. Međutim, vatru mu je zahvatila dio odjeće, tako da se preplašen počeo valjati po travi i trčati oko kamara slame, što je bilo sasvim dovoljno da se upali jedna od njih, a onda i sve druge.

Kažu očevidci da je to bio strašan požar s dimom koji se pušio i visoko uzdizao, tako da se mogao vidjeti čak do Bizovca. Stigli su i tadašnji vatrogasci, a djeca su uplašeno vikala: „puši se, puši se...“ Rezultat toga tragikomičnog događaja bio je da se od tada pa sve do danas taj dio Fiskulturne ulice naziva - Pušincima. Nikada se više na tom mjestu nisu pravile kamare slame, nego je nastalo seosko nogometno igralište.

Na prostoru Pušinaca rodilo se i stasalo više generacija koje su svoje djetinjstvo i odrastanje provodile upravo uz spomenuto nogometno igralište, koje na sreću i danas sa svojim prekrasno uređenim i održavanim travnjakom predstavlja mjesto okupljanja, sporta i rekreacije mladih, ne samo Pušinaca, nego i cijelih Habjanovaca.

Veliki dio svog slobodnog vremena provodili su i provode mladi iz Pušinaca i Kravorika igrajući nogomet na igralištu. Pušinci su upravo i prepoznatljivi po svojim nadaleko poznatim nogometnišima. Sjetimo se samo, nažalost, po-kojne braće Jozef i Mirka Kaludera koji su proslavili Pušinčice i svoje Habjanovce igrajući za poznate nogometne ekipe kao što su: NK „Osijek“, NK „Olimpija“, NK „Valpovka“ i dr.

Između lijeve strane lokalne ceste za Subotički Lug i nogometnog igrališta NK „Jadran“ nalazila se Bara, koja je za djecu Pušinaca i Kravorika predstavljala polivalentni prostor – pravi mali raj za različite ljetne i zimske igre. Naime, ljeti bi se u njoj kupali, a zimi bi se na njenoj zaledenoj površini klizali i igrali improvizirani hokej na ledu.

Znali bi dječaci od dvije drvene dašćice i malo glatkog žice napraviti klizaljke, a štap sa zabijenim čavljom na dnu predstavlja je pogonsko sredstvo za brzo klizanje. Mnogobrojni padovi, pa i propadanja kroz led u studenu vodu bili su manje važni u odnosu na prekrasan osjećaj boravka na ledu i uživanja u zimskim radostima. Nažalost, nekadašnja Bara je zatrpana, a ostala su samo sjećanja na bezbrižnu igru djece koja su na njoj provodila veliki dio svoga djetinjstva.

U Pušincima su uglavnom živjele i svoje kuće napravile starašedilačke obitelji čije je podrijetlo bilo iz drugih dijelova Habjanovaca. Nekoliko obitelji se u Pušinčicama doselilo krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća iz Jedinca, te iz Punitovaca. Pušinčice je u prošlosti, baš kao i Kravorik, krasilo iskreno prijateljstvo i poštovanje među obiteljima. Družili su se i uzajamno, što je u prošlim vremenima i bio uvjet opstanka i kvalitetnijeg načina zajedničkog života.

Kako je koncem dvadesetog stoljeća u Pušincima prevladavala uglavnom starija struktura stanovništva, došlo je do pojave većeg mortaliteta u odnosu na natalitet jer su mladi odlazili, a stariji umirali. Tako je došlo do učestalije prodaje starinskih kuća u kojima nitko više nije boravio. Kupovale su ih obitelji

iz pretežno urbanih gradskih sredina koje su tražile mirniji život na selu.

Istiniti doživljaj jednog nekadašnjeg žitelja Pušinaca, koji je on osobno ispričao, kao i svi događaji koji su se uistinu zbilji, vjerno ocrtava tadašnji smisao ljudi za humor i zabavu, unatoč teškim uvjetima života. Naime, žitelj Pušinaca, inače sklon kocki i kartanju, jednom je zgodom u Osijeku izgubio cijelu svoju plaću koju je zaradio radeći teške poslove kopanja bunara. Kada se vraćao kući, bez pare i dinara, prijeku put pješice vodio ga je za Habjanovce, od Novaka preko pašnjaka zvanog Slavkovac. Na pašnjaku se na otprilike pola puta između Novaka i Habjanovaca nalazio bunar s đermom gdje su se čobani koji su čuvali svinje, krave i ovce, osvježavali zajedno sa svojim stadima. Kada je došao do bunara, shrvan brigom, ljutit i totalno izgubljen, sam sebi reče: „Idem se baciti u bunar da me više nema, jer kako ću kući bez plaće?“. Popne se na tenj bunara, pogleda dolje u vodu i malo se zamisli, pa si reče onako u bradu: „Ubio bih se, ali se bojam da ne padnem u vodu i ne nabijem se na nekakav kolac koji su čobani bacili u bunar i koji bi me mogao probosti“. Tako on odustane od zle nakane.

Pušinci se danas protežu od nekadašnje kuće obitelji Vujnovac Marijana, zvanog Marinić Pepin, na k. br. 1, pa sve do lokalne ceste za Subotički Lug, točnije do neizgrađenog zemljišta obitelji Laslović iz Habjanovaca, na k. br. 23, s tim da se južno, odmah uz navedeno zemljište nalazi kuća obitelji pok. Pave Bošnjaka-Ekrema, na k. br. 22.

U Pušincima se danas nalazi 16 kuća, počev od k. br. 1 do k. br. 23, od kojih je devet kuća stalno nastanjeno i u njima živi nešto manje od 20 žitelja. Nažalost, sve je više praznih kuća, za razliku od vremena kada je tu bujao život, iako težak, ali sadržajan i pun zadovoljstva.

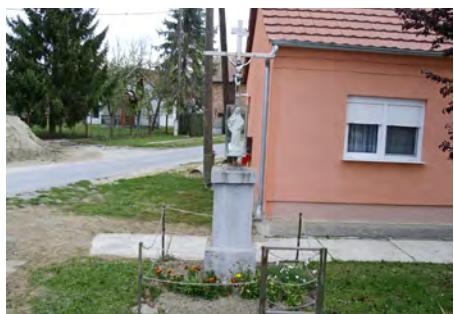
Tekst i fotografije: Ivica Baković

Križevi krajputaši bizovačkog kraja

Križevi krajputaši simboli su kršćanstva još od starih vremena, ponegdje su izgrađeni u selima na raskrižjima ulica, ili u poljima uz poljske putove. Izgrađeni su od betona, željeza, kamena, cigle ili su drveni. Sam naziv krajputaš govori da je postavljen uz neki put, ima često i raspelo, a svjedoči o vjeri mjesnog vjerničkog puka i dio je tradicije našeg hrvatskog naroda.

Križ u "Veneciji"

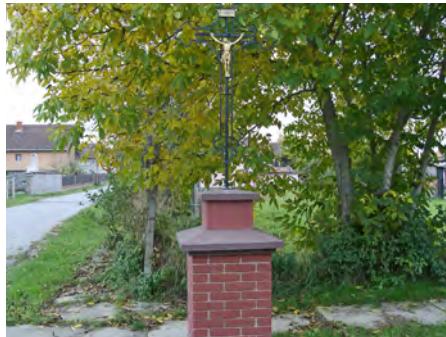
Takav križ postavljen je da se prolaznik pokraj njega odmori, da se pomoli Svevišnjem i da nastavi dalje svoj put. Pod križem jača vjera onoga koji moli i svjedoči ljubav prema Bogu.

Križevi krajputaši su često ogradieni od okoline, ponegdje drvenom ogradicom ili pak metalnom da životinje ne mogu doći u podnožje križa. Ljudi često sade cvijeće pod križem ili pale svijeće na slavu Bogu. Naši su preci postavljanjem ovih križeva svjedočili svoju vjeru, ali i nastavljali duhovnu baštinu naslijedenu od svojih predaka i prenosili je mlađim naraštajima sve do danas.

Križ u Sunčanoj ulici

Uz križeve ponegdje su se gradile i male kapelice, obično kao zahvala Bogu za neki uspjeh u ovozemaljskom životu ili ozdravljenje uz obećanje da će je izgraditi i posvetiti Bogu za uslišanu pomoć. Takve kapelice obično s prednje strane imaju željeznu ogradu, a unutra na postolju i sliku određenog svetca. Takve kapelice često su se posvećivale i Djevici Mariji.

Križ u Stepičevoj ulici

Kada su i zašto ljudi počeli postavljati ove križeve? Za vladavine Marije Terezije (1740. – 1780.) Slavonija je vraćena pod okrilje Hrvatske 1741. godine, a dekretom o ušoravanju slavonskih sela željelo se grupirati ljudi uz putove iz sigurnosnih razloga i zbog lakše naplate poreza. Ljudi su postavljenjem tih križeva označavali početak ili kraj sela. Je li bilo takvih križeva i prije ovih današnjih, ostavimo povjesničarima da se time bave.

Obilazeći križeve krajputaše u Općini Bizovac primijetio sam nekoliko detalja: svи

Križ u Dimoševici

Križ na križanju ulica Kralja Tomislava i Kardinala Stepinca

su križevi različito izrađeni i nema dva istovjetna, a križevi postavljeni za vrijeme grofa Normana (dva u Bizovcu i jedan u Samatovcima) imaju natpise iz različitih godina. Tako su oni u Bizovcu postavljeni u razmaku od šest godina, a onaj u Samatovcima postavljen je tek 1900. godine. Gotovo svi križevi izgrađeni su prije Prvog svjetskog rata, a danas se vrlo rijetko postavljaju. Svi križevi krajputaši u Bizovcu postavljeni su uz glavnu cestu te u Ulici kardinala Stepinca pa možemo zaključiti da su to dvije najstarije bizovačke ulice, od davnina nastanjene.

Križ na ulazu u Bizovac

Zanimljivo je pogledati u kakvom su stanju danas.

Križ u glavnoj ulici, u dijelu popularno zvanom „Venecija“, nalazi se uz županijsku cestu Osijek – Našice. Gornji dio izgrađen je od željeza, ima raspelo i bijeli Gospin kip zaštićen stakлом. Podnožje križa zidano je i ograđeno ogradom od

Posveta križa ispred kuće obitelji Lovrinčević

metalnog lanca. Ispod križa posađeno je cvijeće, a ponekad netko upali i svijeću. Križ se nalazi ispred kućnog broja 286.

Križ postavljen na križanju Ulice M. P. Katnčića i Ulice kardinala Alojzija Stepinca, u blizini spomenute kapelice koju je podigla obitelji Mazur, izrađen je od metala i nalazi se na podnožju zidanom od fasadne cigle novijeg datuma što nas upućuje da je renoviran ili premješten s nekog drugog mjesta.

Križ na ulazu u Habjanovce od Creta

Križ na skretanju s glavne ceste, na ulazu u Stepinčevu ulicu zidanog je postolja, a raspelo je s kipom Majke Božje ispod Spasitelja na križu. Križ je ograđen metalnom ogradom, a u podnožju ispred njega posađeno je cvijeće. Nedavno je obojan i zaštićen od propadanja. Nalazi se ispred kućnog broja 208. U podnožju križa upisan je tekst: Bogu na slavu postavio presvjetli gosp. grof Gustav Normann 1883.

Na ulazu u Bizovac u Ulici kralja Tomislava nalazi se zidani i betonski križ. Obojan je sa stražnje strane sivom, a s prednje strane bijelom bojom. Na zidanom je

podnožju tekst: Bogu na slavu postavio presvjetli grof Gustav Normann 1889. Ispod križa unutar ograde nema cvijeća ni zapaljenih svijeća, a križ se nalazi ispred kućnog broja 44. Na pozadini križa postavljena je ploča s tekstom: 2003. Obnovio po zavjetu Mirko Mihaljević uz obitelj Sabljić i Radman.

Križ i Fiskulturnoj ulici u Habjanovcima

U Sunčanoj ulici, odmah preko pruge, u dvorištu kuće s kućnim brojem 15 nalazi se još jedan križ krajputaš. Križ i raspelo izrađeni su od metala dok je postolje betonsko. Prema prići starijih Bizovčana ovaj križ je postavljen 30-ih godina prošlog stoljeća ispred Ruffove kuće i na njemu je bio natpis na njemačkom. Kada je 1968. godine mjesna zajednica gradila pločnik, htjeli su ga srušiti, ali se tome usprotivio Slavko Opačak i premjestio ga u svoje dvorište gdje i danas stoji. Na okrugloj pločici s ukrasnim vijencem stoji natpis: Kriste daj nam mir, a ispod 1968.

Križ u Habjanovcima

Nekada je križeva krajputaša bilo i na raskrižjima poljskih putova, a danas je od njih ostao samo jedan, preko pruge, na raskrižju poljskih putova u polju znamen Dimoševica. Krajem 2010. godine vrijedni Slavko Vuković samostalno i financirajući sve troškove obnovio je ovaj vrijedan sakralni spomenik. Do ovoga je križa nekada, prema pričanju starih Bizovčana, znala ići procesija i kraj njega se molila krunica. Ovaj primjer zaista je za svaku pohvalu i još jednom potvrđuje da i

u ovim teškim vremenima kada se za kulturu slabo mari, ipak postoje ljudi kojima je stalo do njihove baštine.

Najmlađi križ krajputaš nalazi se u Ulici dr. Franje Tuđmana, na raskrižju s cestom za dječji vrtić. Zanimljivo je da je betonsko postolje križa za vrijeme renoviranja župne crkve sv. Mateja 2004. godine odbačeno te je na inicijativu Ante Lovrinčevića premješteno na novu lokaciju ispred njegove kuće. Samo raspelo i Gospu o svom trošku postavio je sam Lovrinčević. Križ je načinjen od drveta i smeđe je boje. Na križu je Spasitelj zlatno-žute boje, ispod nogu mu je kip Djevice Marije. Oko postolja postavljena je ogradica od metalnog lanca, a unutar ograde je stazica i posadeno je cvijeće. Na drvenom križu

Križ u Samatovcima

piše: Zahvala križ 2004. Gospa 2020., obitelj Ante Lovrinčevića. Križ je posvetio tadašnji župnik vlč. Marin Knežević 18. 11. 2004. godine, a kip Gospa sadašnji župnik, vlč. Zoran Čosić 2020. godine, uoči blagdana Velike Gospe.

U naselju Habjanovci nalaze se tri križa krajputaša. Prvi je uz cestu na samom ulazu u selo od strane Creta. Bijele je boje, postolje ispod križa je crveno dok je sam križ obojan zlatno-žutom bojom. Cijelo raspelo je metalno, a ispod kipa Spasitelja

Križ u središtu Novaka

Križ na izlazu iz Novaka

žuta je okrugla ploča ispod koje je mali kip. Križ je ograđen drvenom ogradom i vidljivo je da je sve dosta staro. Nema vidljivih oznaka tko je i kada postavio križ.

Drugi križ u Habjanovcima pronašao sam ispred kućnog broja 58 u Velikoj ulici. To je zidani križ bijele boje i nalazi se na kraju ulice. Na vrhu raspela metalna je pločica, raspeti Spasitelj i kip Djevice Marije, sve u crvenkastožutoj boji. Podnožje križa smeđe je boje. Vidljivo je da križ netko održava jer se nalazi u dvorištu privatne kuće.

Posljednji križ krajputaš u Habjanovcima nalazi se također uz put na ulazu u Fiskulturnu ulicu. Vidljivo je da je križ dosta star. Raspelo je metalno obojano srebrnom bojom. Ispod raspela metalna je ploča i kip Majke Božje okičen umjetnim cvijećem. Križ je ograđen metalnom ogradom i nalazi se ispred kućnog broja 22.

U Samatovcima postoji samo jedan križ krajputaš koji je, po svemu sudeći, postavljen jako davno kao i svi križevi na području naše Općine. U podnožju raspela srebrna je poluokrugla metalna ploča i u istoj je srebrnoj boji kao i cijelo raspelo.

Najstariji križ u Brođancima

Postolje je zidano i olijeno bijelom bojom. Križ se nalazi u središtu sela ispred kućnog broja 32. U podnožju raspela na bijelom bloku piše krupnim slovima: Isus kraljuje, godine jubilejske 1900. Bogu na slavu postavio presvjetli gospodin grof Gustav Normann.

U naselju Novaki postoje dva križa i oba su postavljena 1943. godine za vrijeme Drugog svjetskog rata. Oba su izrađena od betona sa zidanim postoljem. Prvi se nalazi u samom središtu mjesta u Imotskoj ulici, u dvorištu kućnog broja 38. U podnožju ispod razapetog Spasitelja nalazi se i kip Majke Božje. Na postolju je ispisani natpis: Bogu na slavu podiglo selo Novaki 10. IV. 1943.

Križ u središtu Brođanaca

Drugi križ nalazi se na samom izlazu iz Novaka prije zavoja prema Brođancima. Oba su križa gotovo identična, jedino što na ovom posljednjem nema kipa Bogorodice. Prema natpisima na postolju vidljivo je da su ih mještani Novaka postavili u isto vrijeme 1943. godine.

U Brođancima postoje četiri križa krajputaša. Najstariji se nalazi na križanju Ulice kralja Tomislava i Ulice braće Radića, ispred Vatrogasnog doma. Izrađen je od betona, a na raspelu je raspeti Krist i Majka Božja u podnožju izrađeni od metala. Na zidanom postolju jedva je vidljiv natpis: Bogu na slavu podigli seljani pod starješinom Mije Cvetkovića. God. 19...

Najveći križ u Brođancima i najnovijeg datuma postavljen je u središtu sela, postolje i sam križ izrađeni su od mramora. Na križu nema nikakvog natpisa te se ne zna kada je postavljen. Na početku sela također je jedan križ postavljen uz samu ogradu i pločnik. Postolje je izrađeno od

Križ na ulazu u Brođance

betona i ima metalno raspelo s Kristom i Majkom Božjom. Na njemu također nema nikakvog natpisa. I četvrti križ u Brođancima nalazi se na kraju sela, uz cestu prema Martincima. Sličan je onom na početku sela, jedino ima nešto drugaćije postolje izliveno također od betona te ni na njemu nema nikakvog natpisa.

Svi ovi križevi krajputaši simboli su vremena kada su postavljeni jer su nastajali u različita vremena. Najstariji među njima postavljeni su za vrijeme grofa Normanna još krajem 19. stoljeća, neki za vrijeme Drugog svjetskog rata, a posljednji je postavljen ispred kuće obitelji Lovrinčević 2004. godine. Ovi križevi izraz su vjeraljidi koji su tada živjeli, teško ali nisu na Spasitelja zaboravili. Ostali su nam u nasljeđe da se o njima brinemo, održavamo ih i dokaz su vjere naših starih u trojednog Boga i po njemu i mi živimo danas Bogu na slavu.

Fotografije i tekst: Milan Ladišić

Križ na izlazu iz Brođanaca

Blago šume Cret

Prošlo je više godinu kako nas, pored svih životnih nedrača, uništavaju poplave, tresu potresi, truju nas i ubijaju virusi raznih medicinskih i političkih sojeva i onda nam je potrebno nešto što će nam detoksirati i olakšati tegobe nastale u tijelu i duhu nakon svih preživjelih muka.

Jedno od rješenja je detoksikacija organizma lijekovima kojima nas priroda Lijepe Naše bogato obdaruje, ali ih prečesto zanemarujujemo dajući prednost farmaceutskim proizvodima sumnjive kvalitete. Biljka koja se upotrebljava tisućama godina za oporavak čovječjeg organizma nakon sumorne zime medvjedi je luk. Prema narodnoj predaji, medvjedi kad se probude iz zimskog sna prvo potraže tu biljku da se najedu i očiste tijelo od raznih toksina nakupljenih u tijelu nakon mirovanja.

U našem narodu upotrebljava se nekoliko naziva za latinski Allium ursinum, porodica Lilaceae (ljiljana) – medvjedi luk, srijemuš, cremuša, sremuša, cremuža, šumski luk.

Višegodišnju kupusastu biljku s uskom duguljastom podzemnom lukovicom visokom do 30 cm zelenkaste boje možemo u ovo doba naći u crečanskoj šumi. Listovi su široki 3-5 cm, a dugački do 25 cm puni soka i sjajni, nalaze se na dužoj isto sočnoj dršci i izlaze neposredno iz zemlje. Cvjetna stabljika je dugačka do 30 cm i pri vrhu nosi glavičasti cvijet sastavljen od brojnih

VINO OD MEDVJEĐEG LUKA ILI SRIJEMUŠA

1. šaka listova medvjede luke, 250 ml bijelog vina, meda prema ukusu

Medvjedi luk sitno narezati i nekoliko sekundi prokuhati u bijelom vinu, zasladiti medom prema ukusu. Piti tijekom dana gutljaj po gutljaj. Vino izlučuje sluz iz pluća, regulira želučano crijevni sustav, smetnje srca, nesanicu, smanjuje visoki krvni tlak.

2. Potrebni svježi listovi medvjede luke, sol, maslinovo ulje

Listove oprati, osušiti, sitno narezati i složiti u staklenku. U slojevima sve dobro posoliti te sve prelit maslinovim uljem. Koristi se žličica na dan kao dodatak hladnim jelima, kobasicama, slanini itd.

sitnih bijelih cvjetova. Cvjeta od travnja do lipnja, s obzirom na klimatske promjene sve je pomaknuto ili ranije ili kasnije. Cijela biljka intenzivno miriše na luk (listovi na bijeli luk - češnjak, a lukovica na mješavinu bijelog i crvenog luka). Medvjede luka u Hrvatskoj ima u svim krajevima do preko 1600 m nadmorske visine u svježim i vlažnim dijelovima bukovih i listopadno – zimzelenih šuma, voli dobro humusno zemljiste, naročito ono na kojem u proljeće duže ostaje snijeg, tako je i u crečanskoj šumi velika površina u jednoj udolini koja je nekad bila obrambeni jarak u 16. st. napuštene tvrđave i naselja.

Listovi se preporučuju brati do cvatnje, sadrže veće količine vitamina C i karotina. Upotrebljavaju se sirovi za salate (mogu i kuhanji s maslinovim uljem) juhe, variva, pirea, začina, nadjeva za tjestita itd.

Lukovica koja sadrži nešto manje vitamina C nego listovi ima dosta sluzi, škroba itd. Upotrebljava se kao začin, za dodatak jelima, kao salata, podloga za variva, jela od mesa, može se koristiti cijele godine.

Unazad nekoliko godina nekoliko mladih entuzijasta prepoznalo je vrijednost medvjede luke (Koška, Zagorje) i započelo vlastitu proizvodnju i distribuciju.

Kompleks šume Cret nije samo bogat medvjediom lukom, ima tu i jaglaca za odličan čaj, malo ljudi zna da u slavonskim šumama ima više tartufa nego u istarskim, ali njihovo traženje zbog skupoće posebno obučenog psa je još u povojima.

Upozorenje eventualnim sakupljačima: pored zakonskih ograničenja (vrlo smo skloni prodati sve svoje u bescjenje na inozemno tržište), treba obratiti pažnju da se listovi medvjede luke ne zamjene sa vrlo otrovnim listovima đurdice (Convallaria majalis), kozlaca (Arum maculatum), mrazovca (Colhicum autumnale)...

Najvažnije je da ne gledate u knjigu (npr. najviše otrovanih ljudi je onih koji gljive i biljke traže uz pomoć slika iz knjige) nego se oslonite na nos, dok listovi medvjede luke izrazito mirišu na češnjak, sve ove druge vrste uopće nemaju taj miris, a kozlac čak neugodno miriše.

Od stotinu recepata za korištenje medvjede luke odabrao sam dva nama zanimljiva.

Željko Labaš

Sijači smrti JNA odnijeli su dvanaestogodišnjeg Dragana u nebo

Tri napada sijača smrti JNA za pečatila su sjećanja stanovnika bizovačkog kraja u novijoj povijesti. Pitomo slavonsko mjesto udaljeno 18 kilometara zapadno od Osijeka našlo se na nemilosti agresije Jugoslavenske narodne armije tog 7. studenog 1991. godine. U prvom napadu na hotel „Termia“ kraj Bizovačkih toplica ispušteli su dvije bombe od 250 kilograma i jednu od 500 tzv. „krmaču“. Srećom, bombe nisu pogodile sam hotel, u kojem su tada bili smješteni uz civile i hrvatske vojnike i članovi Promatračke misije Europske zajednice. Od jačine detonacije na samom ulazu u hotel život je izgubio hrvatski branitelj, a među brojnim ranjenicima stradao je i promatrač talijanske nacionalnosti. Drugim zračnim napadom svega sat i pol kasnije JNA je pokušala srušiti željeznički kolodvor raketama „zrak-zemlja“ pri čemu su teško oštetili nekoliko kuća tik uz njega.

No tu nije bio kraj ovom nezapamćenom zločinu nad civilima i mješanima. Oko 15 sati MIG-21 ispalio je rakete u sami centar Bizovca i napravio masakr. Upravo nakon kraja cjlodnevnih uzbuna za zračnu opasnost mještani su izšli iz kuća obaviti trgovinu ili su se vraćali s posla. Od krhotina avionskih bombi više od dvadeset osoba je ranjeno, a osim trojice pripadnika lokalne prometne policijske patrole, poginulo je četvero civila, među njima i jedanaestogodišnji dječak Dragan Cvetković.

Obitelj Cvetković porijeklom s Vukomeričkih gorica, točnije Cvetković brda, nastanila se u Cretu Bizovačkom, selu udaljenom svega četiri kilometara od samog centra Bizovca. Otac Dragutin, radnik na

Dragan Cvetković

željeznici i majka Ružica, domaćica, pođigli su trojicu sinova: Dalibora, Mirka i najmlađeg Dragana. Ratna stvarnost

Dragan Cvetković s majkom Ružicom

oca Dragutina zatekla je na radnoj obvezni dok je stariji sin Dalibor, kao i mnogi njegovi vršnjaci, jedva uspio dezertirati iz JNA s obaveznog vojnog roka kojeg je služio na Malom Lošinju. Za to vrijeme srednji brat Mirko pohađao je srednju željezničku u Zagrebu dok je majka Ružica brinula za kućanstvo i najmlađeg, jedanaestogodišnjeg Dragana koji je poput ostale djece te 1991. godine pohađao školu koliko su to ratne okolnosti dozvoljavale. Bio je vrlo dobar učenik 6. razreda Osnovne škole Bratoljuba Klaića, a svoje slobodno vrijeme provodio je na obližnjem nogometnom igralištu. U Cretu Bizovačkom jedinstven je nogometni klub gdje pola mještana navija za Hajduk iz Splita, a pola za Dinamo iz Zagreba pa klub ponosno nosi naziv NK „Hajdin Cret“ prema prvim slovima njihovih imena. Kada pod rukom nije nosio nogometnu loptu i izvodio maj-

storije oponašajući Aljošu Asanovića, nogometnog uzora brata Mirka, Dragan je s prijateljima pecao na bajeru. Dalibor spominje kako je bio pomalo mangupskog karaktera, vjerojatno zbog toga što je bio najmlađi, a dijelom jer su dvojica starije braće dječački znala zlorabiti njegov temperament. Stoga Dragan, za razliku od oca i braće, a malo i iz inata nije odlučio za koji klub točno navijati. Osim lopte, volio je i glazbu uz druženje jer svaki Slavonac zna kako se slavi mjesni kirvaj. Idili slavonskog djetinjstva, kirvaje, školske klupe, utakmice, pecanje na jezeru i prve simpatije prekinuo je početak Domovinskog rata. Sve jače zvečkanje oružjem na zapadno-slavonskom području Dalibora je nagnalo da se priključi Zboru narodne garde u Valpovu. Upravo je 7. studenog pukom slučajnosti posjetio

obitelj na nekoliko slobodnih sati. Nakon prestanka zračne opasnosti majka Ružica, Dalibor i Dragan oko 15 sati zatekli su se u centru Bizovca gdje su krenuli u nabavu u lokalnu trgovinu. Ono što je uslijedilo teško se može opisati – potpuni mrak usred bijela dana – opisuje Dalibor stravične detalje; majku koja na vratima trgovine razgovara s rođakom, a već sljedećeg trenutka mrak, pršinu, jauke, miris paljotine i vapaje u pomoć. Hitna pomoć brzo je stigla te ih odvezla u našičku bolnicu, no pogled na najmlađeg brata u jeans jakni nije budio nadu. Dragan je na mjestu preminuo od teških ozljeda zadobivenih od eksplozije, velikih rana, spaljene kose i usana... Prizor je to koji se ne zaboravlja, a kojeg niti jedan brat ne bi trebao doživjeti.

Na mjesnom groblju u Cretu Bizovačkom sahranjen je u obiteljsku grobnicu, iako i na samom ispraćaju nije bilo milosti JNA koja je na nebu ponovo vrebala poput zvijeri jureći lovinu u krug. Teško ranjeni Dalibor nalazio se u bolnici i svojem mlađem bratu nije imao prilike reći posljednje zborom... Uz rodbinu i puno školskih prijatelja u stalnoj streljnjici od novih zračnih napada tog hladnog studenog ispratili su Dragana na vječni počinak.

Svake godine na dan godišnjice ovog ratnog zločina nad stanovnicama Bizovca koji su namjerno i ciljano ubijeni bez ikakvog razloga, daleko od bilo koje linije bojišnice i opravdanog vojnog cilja, mještani napominju – nema pravde. Nema niti moralne satisfakcije za članove obitelji stradalih niti teško ranjenih. Nema riječi utjehe, empatije ni temeljnog ljudskog suosjećanja. O ubijenom Draganu, slomljena tugom i nepravdom, u tišini bol kao komadiće stakla 30 godina skuplja njegova obitelj. Tako su braća, na Mirkovu inicijativu, a Daliborovo idejno i grafičko rješenje uz pomoć

Spomenik rezbaren od drveta

načelnika Općine Srećka Vukovića i umjetnika iz Ernestinova uspjela podići spomen-obilježje malenom bratu na igralištu ispred područne škole, tik do njihove obiteljske kuće. Knjiga i lopta kao sjećanje na prekinuto djetinjstvo ubijenog dječaka u Domovinskom ratu, razorenu obitelj i ratni zločin bez pravde. O Draganovu ubojstvu ne postoje filmovi, kazališne predstave, ne organiziraju se inicijative za ulice, trgove i par-

kove, po njegovu se imenu ne zove niti jedna škola ni školska nagrada, ne traži se zakon njegovog imena. Za ratni zločin nad mještanima Bizovca nikad nije podignuta optužnica protiv vojnih struktura JNA koje su taj zločin naredile i provele kao ni protiv vojnih pilota koji su ga izvršili.

„Nije mog brata ubila šaćica pijanih četnika, već pilot JNA, ne običan osamnaestogodišnji ročnik već najmanje kapetan - satnik. Zrakoplovi nisu kosilice, ne polijeće tko kad i kud hoće. Postoji plan, raspored, naredba, vrijeme polijetanja, slijetanja i izvješće što je i gdje radio. Poznavajući radijus, MIG- 21 do Bizovca je mogao doći s aerodroma Batajnica kod Beograda ili Mahovljani kod Banja Luke što je vjerovatnija opcija pa molim naše Jugoslavene da se upute i u pismohrani arhive pogledaju datum 7.11.1991.; kad utvrde krivca, osude ga, može ulica i za mog brata: brutalno izmasakriranog spaljenog i prepоловљенog jugoslavenskom bombom..”

- Daliborova bolna i teška sjećanja ne menjavaju godinama.

Njegov najmlađi brat bio je samo jedanaestogodišnji dječak, pun dječačkih snova koji su zvijerski prekinuti u svega nekoliko minuta. Ostala su samo sjećanja koja bole svakoga dana već punih 30 godina. Sjećanja koja i danas naviru s par obiteljskih fotografija i iskaznice voljenog nogometnog kluba.

Dragan Cvetković nije kolateralna žrtva ratnih djelovanja velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku. Ubijen je svjesno i namjerno daleko od prvih crta bojišnice i strateških vojnih ciljeva. Iako nedovoljno daleko od zla i na korak preblizu sijačima smrti JNA koji su jedanaestogodišnjeg dječaka, jedinu dječju žrtvu ovog kraja – odnijeli u nebo.

Ani Galović

Spomenik obitelji Cvetković

Otišao je dobri duh Općine LJERKA ĐANIŠ (1965. – 2022.)

Tog tmurnog i kognog ponedjeljka, u ranim jutarnjim satima 28. studenoga ove godine napustila nas je dugogodišnja dje-latnica Općine Bizovac Ljerka Đaniš, tajnica načelnika i osoba za sve što je trebalo raditi u općini. Na vječni počinak otišla je vrlo brzo, u svega nekoliko mjeseci, nakon kratke i teške bolesti.

Gospođa Ljerka je bila posebna osoba (zaposlena u Općini od 16. prosinca 1996. do 28. studenog 2022.), poznata po svojoj dobroti, marljivosti i pedantnosti. Za nju su neki govorili da svakog jutra po njenom hodu, zvuku njenih štikli, znaju točno koliko je sati jer bila je točna i na posao nikada nije kasnila. Bila je jedna od onih rijetkih žena koje su svojim izgledom ali i ponašanjem odsakale od okoline. Drugim riječima, prava dama kakve se rijetko sreću u našoj sredini i, kako su joj neki tepali, ukras Općine.

Javljala se na svaki telefonski poziv i svi su znali da je to ona jer nitko drugi se nije gotovo nikada ni javljaо. Nikoga nikada nije odbila, uslušala je svaku molbu, naročito onih potrebitih koji su svakodnevno kucali na vrata Općine i tražili pomoć. Čak ih je znala zvati kući kada su zaboravili da trebaju primiti kakvu pomoć pa im pisala i zamolbe. Za sve njih uvijek je imala smiješak i lijepo riječi utjehe.

Ljerka na radnom mjestu s unukom Bornom

Ljerka Đaniš

Uvijek je govorila da su za nju svi ljudi isti i da nitko ne može imati privilegije. Kakva je bila na poslu takva je bila i kod kuće. Jako je voljela cvijeće i htjela da i u Općini bude lijepo kao kod njene kuće. Bila je dobra supruga, majka i baka, voljela je svoju obitelj, a iznad svega svog unuka Bornu kojem je posvetila puno vremena.

Poznavaла је све ljude у Опћини јер је с њима свакодневно контактирала и у њу су имали повјерјања и повјеравали јој своје проблеме или се ћали на неке неправилности, бахатост и неправду које су и њу јако сметале. Како је сваки дан, пунih 26 година колико је била зaposлена у Опћини Bizovac, на посао и кући иша пјесице, видјела је све други нису видјели или нису htjeli видjeti и то јој је silno smetalo jer је ћелјела bolji i za sve ljepši Bizovac.

Kad наши dragi i bliski ljudi odu u Božji zagrljaj, u nama који оставјамо остaje празнинा, znajući да Ljerka više не pati и да је сада добро, остaje поштovanje које је сигурно заслуžila i lijepa сjećanja njenoga lika која никада неће izblrijedjeti.

Znamo da su pred Bogom svi ljudi isti, ipak, na ovom svijetu postoje i oni који se po svojoj osobnosti i po svojim djelima zнатно uzdižu iznad ostalih. Jedna od takvih bila је i наша тета Ljerka. Hvala јој на свему dobromе што је учинила i нека је dragi Бог nagradi за сва dobra djela i sve dobro што је drugima davala.

Zrinka Blaževi

Životna priča posljednjeg bizovačkog kovača staroga kova

Nedaleko od bizovačkog vatrogasnog doma u glavnoj ulici, blizu moje roditeljske kuće, stajala je mala kovačka radionica s drvenim vratima i prozorčićem na pročelju. Uvijek se rado sjećam njenog vlasnika, dobra čovjeka po imenu Mijo Bacalo. Kada bih s ocem i bratom dolazio tamo ispunjen dječjom radoznalošću, a ušavši u kovačnicu imalo se i što vidjeti: veliki nakovanj, mnoštvo kovačkog alata i mijeh za raspirivanje vatre. U toj, za mene tada čudesnoj kućici, izradivao je Mijo sve i svašta: šarke za vrata, petice na kojima se vrata okreću, otkivao je sjekire i rajcere, kovao motičice, popravljao kotače s konjskih zaprežnih kola...

Gledao sam kako je u svojoj izlizanoj tamanosmeđoj kožnoj pregači potkivao konje povezane za čvrstu drvenu gredu. Miris spaljenih kopita širio se daleko niz ulicu. Dok je radio svoj posao, majstor Mijo uvijek je bio u društvu nekoliko ljudi. Svi su oni uz razgovor i malo dobre šljivovice znatiželjno promatrali kako on svoj posao zakivanja potkova na konjsko kopito obavlja vrlo spretno. Kažu da u vrijeme kada je u našem selu bilo više od 150 pari konja, nije bilo kojega Mijo nije mogao potkovati.

Dugo se u susjedstvu pričalo da je Mijo bio najtužniji kada je na bizovačkom vašaru morao prodati svoju kobilu Micu. S njom je obradivao svoju bašču iza skromne kuće i 5 jutara oranice na obližnjim njivama, Palovcima i Buzimcima.

Kovački zanat izučio je u Podravskoj Slatini u kovačnici majstora Marka Drače.

Iz rodne Čađavice Mijo Bacalo u Bizovac je došao 25. srpnja 1923. godine i zaposlio se kod uglednog bizovačkog kovača Ivana Gerlaha. Pet godina kasnije, 6. ožujka 1928., otvorio je svoju samostalnu kovačku radnju koju nije zatvorio ni 1971. kada je uplovio u mirovinu. Pomalo je nastavio raditi samo onoliko koliko je ljudima iz sela i okolice bilo potrebno.

Od toga vremena gotovo do svojih zadnjih dana života nije skidao dugačku kožnu pregaču i nije iz ruku ispuštao teški kovački čekić.

Neka čudna sudbina Miju je dovela u naše selo. Prvi je put došao kada je odlutavši od kuće iz Čađavice došao do Bizovca u potrazi za poslom. Prenoćio je pod krovom kolara Čadeka. Toliko mu se ovdje svidjelo da se u Bizovac vratio i s Agicom Sršić zasnovao obitelj. Podigli su kćeri Slavicu i Anicu i sina Slavka.

Uz kovački posao Mijo je uvijek našao vremena i za vatrogasce kojima je pune dva deset i dvije godine bio komandir, a jedno vrijeme i predsjednik.

Čika Mijin unuk, hrvatski branitelj Vlado Bacalo, poznatiji po nadimku Bac, živi negdje u Dugom Selu. Ponekad u prolazu navrati u Bizovac.

Srećko Vuković

Vratite nam malog Isusa...

Razmišljajući o tome što pisati na zadatu temu Božića, rada mi misao kako ne trebam izmišljati toplu vodu. Dovoljno je samo na trenutak pogledati televizijski program, otici u lokalnu samoposlugu ili prošetati našim širokim asfaltiranim sokakom. Na sve strane vrišti komercijalizacija blagdana. Kapitalizam je namirisao profit, a da i nije morao izmišljati poseban razlog, samo se uspješno prislonio na Isusov rođendan. Očito je onaj psihološki efekt koji nam mediji nameću – da se što više potroši, kupi, pripremi... jer ako je tako onda će nam Božić biti sretan – jako utjecao na ljude ili smo možda preslabi i nerazvijenog kritičkog razmišljanja pa se teško odupiremo onome što nam se nudi. To izvanjsko i svjetovno doživljavanje i življenje Božića samo je odsjaj unutarnje praznine koja vapi da se pokaže i dokaže, a zapravo je prazna i suplja. Linija manjeg otpora je postala dio naših života. Lakše je kupiti djitetu veliki i skupi poklon nego se njime baviti i odgajati ga. Lakše je ljubav prema bližnjima pokazati onime što je skupo nego iskrenošću i dobrotom, brižnošću. Instant je postao način života.

No, ohrabruje činjenica da je mnogim ljudima već pun kufer advenata koji to nisu i božića koji su umjetni. Tako je baš ovoga došašća izašla dječja skladba koja opisuje sve što „hodočasnik“ može zateći obilazeći advente i daje jasan znak za uzbunu i dizanje ručne kočnice. Donosim tekst spomenute skladbe:

VRATITE NAM MALOG ISUSA

VRATITE NAM MALOG ISUSA,
VRATITE NAM SINA BOŽJEGA,
NA PROSLAVI OVOJ FALI GLAVNI LIK,
FALI SLAVLJENIK.
ORAŠAR JE SUPER, STVARNO JE,
AL' NE MOŽE ZAMIJENIT' JASLICE.
U NJIMA JE POANTA,
GLAVNI LIK,
PRAVI SLAVLJENIK.

MA, SUPER SU KOLAČI,
FRITULE,
OKIĆENE JELKE,
LAMPICE,
ZABAVE I FEŠTE, PRIREDBE,
BOŽIĆNE ČAROLIJE.

I ZABAVAN JE TAJ NEKI ČUDNI DJED,
PODEBEO STVOR, DUGE BRADE, SJED,
DAROVE ON NOSI DJECI SVOJ,
OSIM GLADNOJ AFRIČKOJ.

OD LAŽNOG SJAJA BLIJEŠTI
CIJELI GRAD
KOBASICE I VINO SVUGDJE NAĆI ĆEŠ SAD
LUMPA SE I GUŠTA ADVENTIRANJE,
UZ MALOG KRALJA SKRIVANJE.

NOVAC TU SE SLAVI KAO BOG,
KUPI, KUPI VIŠE OVOG, ONOG I TOG
PRED KAMERAMA DARUJ SIROMAŠNOG
PA BRZO S TIM NA FACE IL' BLOG.

*Izvođači: Kikići i Genijalci
Stihovi, glazba i aranžman: Maja Rogić
Izvor: YouTube*

Dječji ansambel Kikići

U nekim prijašnjim brojevima našega časopisa spominjali smo Djeda Mraza i sve njegove inačice u odnosu na religiju, stoga mislim da nema smisla opetovati. Zanimljivost koja mi je upala u uho je da ove godine neki trgovачki centri nisu imali dobro znanu čokoladnu figuricu svetoga Nikole. Možda su ih prodali za Uskrs u aluvitku s likom uskršnjega zeca... tko zna...

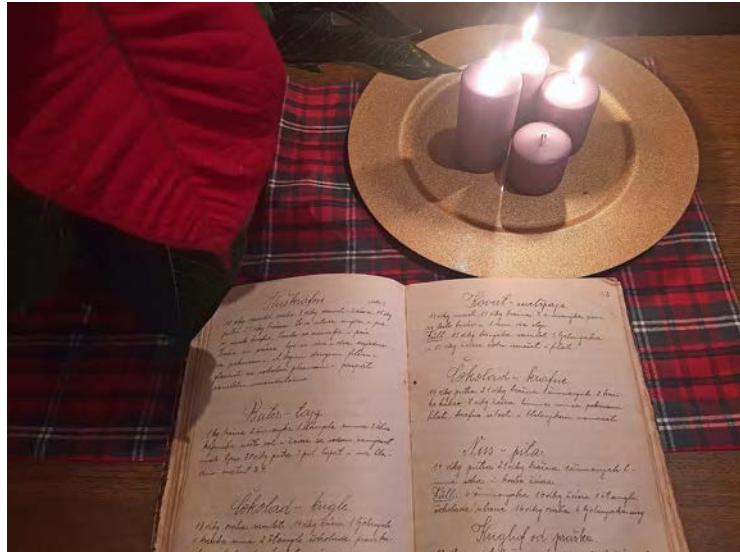
... u međuvremenu u božićnu čaroliju uletio je novi lik. Priča o Orašaru ili onome koji gneči oraštaste plodove je odlična. Čajkovski je skladao svevremensku glazbu za balet koja se savršeno spojila s bajkom „Orašar i kralj miševa“ Ernsta Hoffmanna. Odlično je što ljudi koriste spomenutu lutku, no ne znaju ni tko je ni što je... nego, eto, svi je imaju pa ču i ja. Hoće li u jaslice staviti Orašara ili?! Ta topla priča o orašaru i djevojčici Klari samo je dio božićne atmosfere, ne njezin vrhunac! Kad nacionalne kazališne kuće sredinom studenoga oglase prodaju ulaznica, one se razgrabe još isti dan. Je li stvar prestiža gledati „Orašara“?! - Ne znam.

Možda bi bilo važno i najjednostavnije sjetiti se što je ustvari Božić...

Uhvatili smo uljeza

Ljubav i zajedništvo među ljudima, međusobno pomaganje, oprštanje... jednostavni i lijepi pokloni kao znak pažnje. A centar svega da bude Slavljenik! Došašće ili advent je pripremanje za Isusov rođendan! Traje četiri tjedna. Kroz ta četiri tjedna vjernici kršćani čine više nego inače u godini, dobra djela, govore lijepo riječi, više oprštaju i više razmišljaju kako bi „pripravili put Gospodinu i poravnali mu staze“ svoga života kako nas poziva starozavjetni prorok Izajja, a njegove riječi opetuje Ivan Krstitelj. Božićno drvce ukrašava se na Badnjak, ne tijekom došašća. A poklone za Božić donosi ili Novorođeno Dijete ili Božićni anđeo, ne Djed Božićnjak. Komercijalizacija Božića čini od nas ništa drugo već poltrone

Kuharica moje bake

i beskičmenjake koji su izmanipulirani i jadni jer ne misle vlastitom glavom, jer ne znaju posložiti prioritete, jer uvijek mislimo kako je ono što dolazi izvana bolje i da je trava kod susjeda uvijek zelenija. I nisu djeca kriva, odrasli su. Kad baka i djed stave unučad u krilo, kao Djed Brko i Baka Smiješak, pa kad pričaju priče o svojim Božićima, o slami koja se unosi u dom, o tamjanu i svjeći koji kruže oko stola, o okupljanju cijele obitelji, zajedničkom ukrašavanju krispana, traženju poklona... znate, djeca to pamte i prenose, a kada odrasli u svojoj žurbi idu linijom manjega otpora pa im se ne da, onda dobijemo otuđenje od onoga što jesmo i prihvatanje onoga što nismo pa postajemo ono što svjesno ne želimo ili želimo pa izgubimo vlastiti identitet i onda se u čudu čudimo kako nam običaji izumiru. Izumiru jer želimo biti moderni i vrlo „in“. A što je modernost i ispraznost naspram vječnosti? Gubitak vremena u vakuumu zvanom neznanje.

Stoga, vratimo Slavljenika na njegovo mjesto i proslavimo njegov rođendan na (misname) slavlju na polnočki zajedno sa svojom obitelji, rođacima i prijateljima. Nemojmo čestitati blagdane, već poželimo „Sretan Božić i Isusovo porođenje“!

Učinimo da ovaj Božić bude najbolji, bez pretjeranog blještavila, s toplinom u srcima ljudi i mirisom bakinih pokora, ako ih ona ne može praviti, sve piše u njezinoj kuharici... a da sve opet bude dostojanstveno i svečano, jer već sutra možda je prekasno za promjene. Učinimo je danas!

Sretan i blagoslovlen Božić svima!

Zrinka Blažević

SJEĆANJE NA BOŽIĆNO JUTRO

Božićno jutro se zlati,
Sunce kroz prozor viri,
Miris cimeta, mente
Iz kuhinje se širi.
Ponavljam jutarnju spiku,
Slažem riječi u glavi.
Hm, upast ču u kuhinju važan,
Ma ispast ču mangup pravi;
Dobro jutro!!
Sretan vam Božić bio,
Svi bili živi i zdravi!
A u kuhinji slama
svi za trpezu sjeli,
Upitno me pogleda mama;
Čekaju mene!
Nisu još ništa jeli!
I opet pogledam u zrcalo
I pitam se po stoti puta
Ponavljam jutarnju spiku;
Da li tek pjesnik može
Gledati iz djetinjstva sliku?
I to toliko jasno.
Zamjećujem i boje,
Osjećam mirise, čujem zvončiće!
Da! Tako stvari stoje.
Molitva za stolom,
A onda idila zimska
Očišćena od snijega
Staza do ulice, na ulici
Zamrznuta i skliska.
U crkvi pjesma, skladna, božićna,
Strina Kata ju vodi;
Kirielejson,
Radujte se narodi
I Djetešće nam se porodi!
I opet pogledam u zrcalo;
I pitam se po stoti puta
Čujem li to božićne pjesme?
Kuda to pjesnička duša luta?
Hm, to radio svira,
Vrijeme je duševnog mira!
I opet pogledam u zrcalo,
gledam stvarnost pravu;
Vidim sijedu glavu!!!
Ovo je stvarnost, sadašnjost,
Neminovna istina prava

To moja je sijeda glava!?
Hm, opet ču sklopiti oči,
Sanjariti božićne slike,
A božićna glazba s radija
Nek bude tonski dodatak
I eto za Matka pjesma
Izvršio sam zadatak!!!!

Zorislav Vidaković

BOŽIĆ JE...

Božić je radost koja ne blijedi
Jer Spasitelj svijeta noćas se rodi
Sad novo je sve, a staro ne vrijedi
On je put koji u vječnost vodi.

Božić je predznak buduće zore
Rodi se u štalici poput roba
Smirit će svako uzburkano more
I Lazara mrtvog uskrsnut iz groba.

Božić je nada za sve koji mole
Vječita snaga iz njegovih rana
I obećanje svima koji se vole
Da skupa će biti na kraju dana.

Dalibor Cvetković

OSTALA SAMA

U noći je snijeg prekrio ravnicu
I jednu malu staru kućicu,
Snijeg je zabijelio kuću i trijem,
Sanjara našeg uhvati drijem.

Lutao stazom samački svojom
Posuta staza bijelom bojom.
I snijeg je pao, pokrio trag,
Ostao jedan, jedini trag.

Ostala sama kućica mala,
Ostala sama bez svog sanjara.
Sanjao snove neke daleke,
Oblake bijele kraj neke rijeke.

Znao je sudbinu i skori kraj,
Negdje u vječnosti uživa raj.
Nad grobom ploča kamena kruta,
Negdje med zvjezdama sigurno luta.

Antun Novoselić

BOŽIĆ DOLAZI

Svakog trena, Božić sve bliže,
Jaslice se prave
A i djeca polagano slave.
Hladan vjetar miluje nam lice,
Nebom sretnije poletjele ptice.
Zvone zvana s obližnje crkve,
Pa se kreće na zornice prve.
Svakog dana veselje sve veće,
A na Badnjak kititi kuća se kreće.
Pa se jede posvećeno jelo
I na ognjište stavlja badnjak drvo cijelo.
Da zagrije kuću i ukućane njene,
A pred ponoć na polnočku se krene.
Pa se slavi dijete što nam sreću nosi,
Bilo odjeveni, bilo da smo bosi.

Ivan Erić

KAŽU DA SNIJEŽI

Rekli su sada na društvenoj mreži
Da vani upravo sniježi.
Promolih glavu, kad ono zbilja,
U dvorištu palo skoro pa kila.
Uzeh pincetu i skupih na hrpu
Pa fotografiju stavih u snježnu grupu.
Počeli lajkovi sami da stižu,
Jedan za drugim evo se nižu.
I komentar netko upravo piše,
Od uzbudjenja ja ne mogu više.
Hvali mi on sad fotku moju,
Pogodio sam ton, nijansu i boju.
U odgovor sam mu stavio najvećeg smajla.
U grupi sam postao ja snježni baja,
Htjeli i drugi da stave fotke svoje,
Al nebom se prestale pahulje da roje.
Na društvenoj mreži evo već piše,
Vani snijeg ne pada više.
Promolih glavu kad ono zbilja,
Vani je opet obična hladna idila.

Ivan Erić

BOŽIĆNA NOĆ

O Bože, pogledaj noćas snježno nebo Tvoje
Na njemu nema zime i sirotinja jede svoj suhi vrat
Pod dudom svi anđeli znaju zaduženje svoje
Jaslice, siromah, djevica i plač u sitan sat.

A Krist hladnom pustopoljinom korača
Vjetrovi rata vijore kroz srasle grane k'o na kosti med
Kome je sada važno čije je brdo i drača
Na čiji urlik s dlanom na usnama, hvata se led.

O Majko, anđeli nad tvojim trudovima bdiju
Nalazim te tamo gdje zemlja korijen čuva
U praznini štale hladnoća i ravno unedogled je oko sviju
A uz tebe Bog, nezapaljane svijeće duva.

Crkvena zvona, rupe od granata, rascijepi bola
K'o mačevi grudi. Unutra prostranstva prvi sutan njiše
U smrznutoj štalici čarobna frula i urezana slova
Koncert za mase - Za ljubav vječnu molimo te, piše.

I dok padaju pahulje u božićnoj noći
Molim Te svoje nam svjetlosti daj
Jedini Tvoj sin blagoslovljeno će doći
Hoću li, Bože, i ja u raj?

bb

NA MISI

Danas je stao snijeg. Čuju se jata gusaka
iz daljine. Reklo bi se, da se na suncu suše
tvoje košulje. Izduženi vratovi trepere
iza nevidljivog, zatvorenog prozora u koji sam se ostavila,
da me poljubiš kada prisloniš čelo uz staklo, ako ne bude
kasno.

Tko te je lomio, ludo onoliko koliko
ničijost se kažnjava? Kad otvorиш srce
sve se svede na trčati brzo, brzo,
ne misleći. Brže od srca na misi
valovi noćnih mora izbacuju zaboravljene.

bb

Tragom starih fotografija (9)

Iove su godine članovi Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu u okviru manifestacije Bizovačke ljetne večeri već tradicionalno pripremili izložbu starih fotografija koja je nosila naziv ove naše dugotrajne rubrike „Tragom starih fotografija“. Vjerujemo da dosta naših čitatelja, naročito onih starijih, nije vidjela ovu zanimljivu izložbu te ćemo u ovom broju predstaviti neke od izloženih fotografija. Najzanimljivije su svakako one koje nam je ustupila Zrinka Blažević iz albuma svoje bake, a na kojima je vidljivo da u tadašnjem Bizovcu s početka dvadesetog stoljeća nisu živjeli samo obični seljaci nego i jedan sasvim drugaćiji sloj ljudi, što bi rekli, prava gospoda koji su živjeli mondenim životom na visokoj nozi.

Na prvoj fotografiji prikazana je obitelj Pavla Glavašića, tadašnjeg općinskog blagajnika. Do njega sjedi supruga Ivka, a u sredini je njihova kći Slavica. Fotografija je snimljena prigodom Slavičine prve pričesti i na njoj je po odjeći koju su nosili vidljivo kako je obitelj pratila modne trendove; Pavao je u smokingu s leptir mašnom, a gospođa Ivka damske odjevena s modernim šeširom na glavi. Fotografija je snimljena ispred kuće u kojoj su živjeli, nekadašnje zgrade žandarmerije i kasnije mjenjačnice, a današnje poljoprivredne ljekarne na početku Ulice kardinala Stepinca.

Na donjoj fotografiji prikazani su članovi lovačkog društva nakon dobrog ulova. Na čelu, u sredini fotografije grofovski je

Dobar ulov

Obitelj Pavla Glavašića

nadšumar Ladislav Rozgonyi o kojem smo već pisali u jednom od prošlih brojeva Matka, a prvi je s desna Pavao Glavašić. U pozadini iza njih vidljivo je dosta šaroliko društvo, jedna osoba u žandarskoj uniformi, nekoliko grofovih činovnika i seljaci koji su ih pratili i pomagali nositi odstrijeljenu divljač. Fotografija je najvjerojatnije snimljena tridesetih godina prošlog stoljeća.

Jedna od najzanimljivijih fotografija predstavljenih na spomenutoj izložbi je svakako portret osebujnog i markantnog Ivana Glavašića zvanog Prpa koji pozira fotografu sjedeći na pletenoj stolici. Odjeven je u narodnu nošnju s šeširom na glavi, iako je ljeto, na nogama su mu debele fusekle i visoke bakanđe, u ustima mu porculanska lula s dugim kamišom. Kao što je vidljivo na fotografiji, nosio je njegovanoj bradu i brkove i po tome se izdvajao od drugih mještana. O njemu je ostala zanimljiva priča da je poginuo tako što ga je udario automobil koji je u tadašnje vrijeme bio rijetkost na bizovačkim ulicama. Fotografija je najvjerojatnije snimljena u vrtu na imanju Pavla Glavašića.

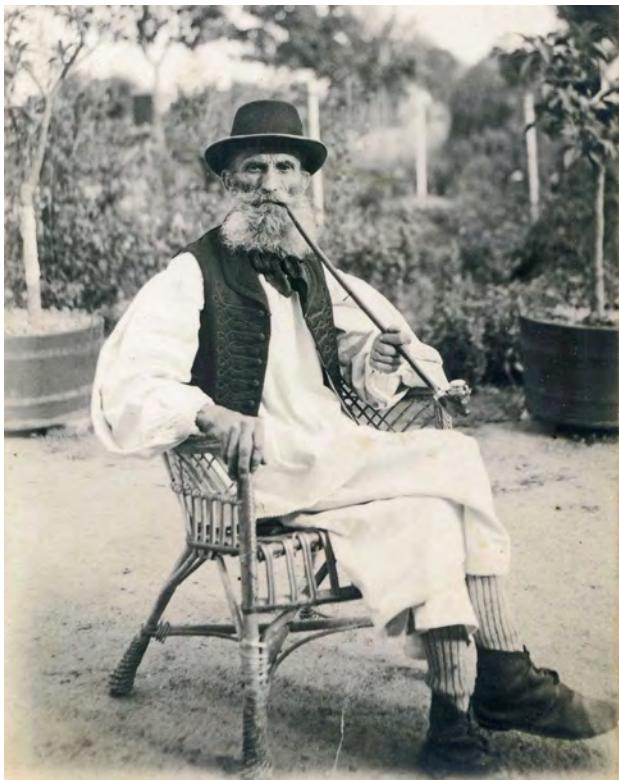

Na sljedećoj, također zanimljivoj fotografiji snimljenoj ispred župne crkve sv. Mateja prikazani su: prvi slijeva nepoznati fotograf, do njega stoji tadašnji bizovački župnik Ilija Anaković, u sredini Ivo i Slavica Stanić (rođena Glavašić) i njihov dječak Tihomir. Sasvim je desno novinar Antun Klaić, brat dr. Adolfa Bratoljuba Klaića. U pozadini kroz kovanu ogradu oko crkve, koja je srušena prilikom renoviranja crkve 2003. godine, vidi se preko puta Škarićeva kuća koja i danas postoji. Fotografija je snimljena najvjerojatnije nekom svečanom prigodom ili poslije svete mise.

Posljednja fotografija koju vam ovdje predstavljamo prigodnog je zimskog ugođaja. Jedna od rijetkih i zanimljivih fotografija na kojoj se vidi Bizovac zimi. Na sredini fotografije dvije su osobe, nepoznati muškarac i najvjerojatnije Slavica Glavašić koja vodi psa u šetnju. Fotograf bi možda mogao biti njezin otac Pavao jer je poznato da je jedan od rijetkih koji su u to vrijeme imali fotografski aparat i koji se

Bizovac u zimskom ugođaju

Ivan Glavašić zvani Prpa

vrlo uspješno bavio fotografijom. U pozadini je zgrada redarstva i vatrogasno spremište s visokim tornjem koje je nekada bilo smješteno na raskrižju današnje Ulice kralja Tomislava i Ulice kardinala Stepinca. Dobro se vidi i križ krajputaš koji je dao postaviti grof Gustav Normann 1883. godine, a na istom mjestu stoji i danas te cijeli niz kuća od kojih većina danas ne postoji. Vidljivo je da snijeg i nije baš dubok jer se sasvim desno na fotografiji vide kola s konjima što znači da još nisu bile potrebne saonice.

Oni koji su imali prilike vidjeti izložbu mogli su primijetiti da su fotografije, iako stare i uvećane nekoliko puta od originalnih, bile izuzetno kvalitetne. Sve ovo nas navodi da su u to vrijeme foto aparati bili skupi i vrlo rijetki te da su fotografii bili cijenjeni majstori svoga zanata. Veliki dio postavljenih fotografija izradio je sam Pavao Glavašić jer je bio izuzetno svestran i pored svog redovnog činovničkog posla u općini bavio se još i pčelarstvom, voćarstvom i vrtlarstvom, a kako vidimo, fotografiranje mu je bio hobi u kojem je bio pravi majstor.

Nepoznati fotograf, župnik Ilija Anaković, Ivo, Tihomir i Slavica Stanić te novinar Antun Klaić, u dvorištu župne crkve sv. Mateja

Kao što sam već spomenuo na početku, sve su ove fotografije iz albuma Zrinkine bake Slavice Glavašić i prava je sreća da su očuvane sve do danas jer se na njima vidi kako je Bizovac još početkom prošlog stoljeća bio centar društvenog, političkog i kulturnog života ovoga kraja.

Pripremio Vjekoslav Đaniš

Tko je bio Ivo Pavlić?

Mnogi Bizovčani, a naročito mlađi, ne znaju tko su bili Bizovčani koji su ostavili svoj trag kao znanstvenici, umjetnici ili su po nečemu zaslužili poštovanje i postali poznati u cijeloj Hrvatskoj pa i šire. Po jednom od njih ime nosi čak i jedna ulica u Bizovcu. Riječ je o poznatom matematičaru Ivi Pavliću koji je rođen u Bizovcu i kojeg se sjećaju još rijetki stariji Bizovčani.

Ivo Pavlić rođen je 8. svibnja 1932. godine u Bizovcu od oca Josipa i majke Ane, rođene Erić (Kralja Tomislava 13). Imao je sestru Slavicu. Osnovnu školu završio je u Bizovcu. Gimnaziju je polazio u Osijeku gdje je i maturirao 1952. godine. Iste godine upisao je na Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu, Odsjek matematičko-fizički, struka matematika. 1957. godine diplomirao je na smjeru Teorijska matematika te stečao stručni naziv diplomirani inženjer matematike. 1960. godine započinje studij III. stupnja na istome fakultetu, a u jesen 1963. godine brani magistarski rad pod nazivom „Statistički testovi“.

Po odsluženju vojnoga roka u JNA 1958. godine, zaposlio se u II. gimnaziji u Zagrebu. Već u ljeto 1959. prešao je na Visoku tehničku školu također u Zagrebu gdje je bio stalni asistent iz

predmeta Matematika kod profesora Branka Pavlovića i Lava Rajčića. U to se vrijeme počeo intenzivnije baviti teorijom vjerojatnosti i matematičkom statistikom. Nekoliko semestara vodio je, osim matematičkih vježbi,

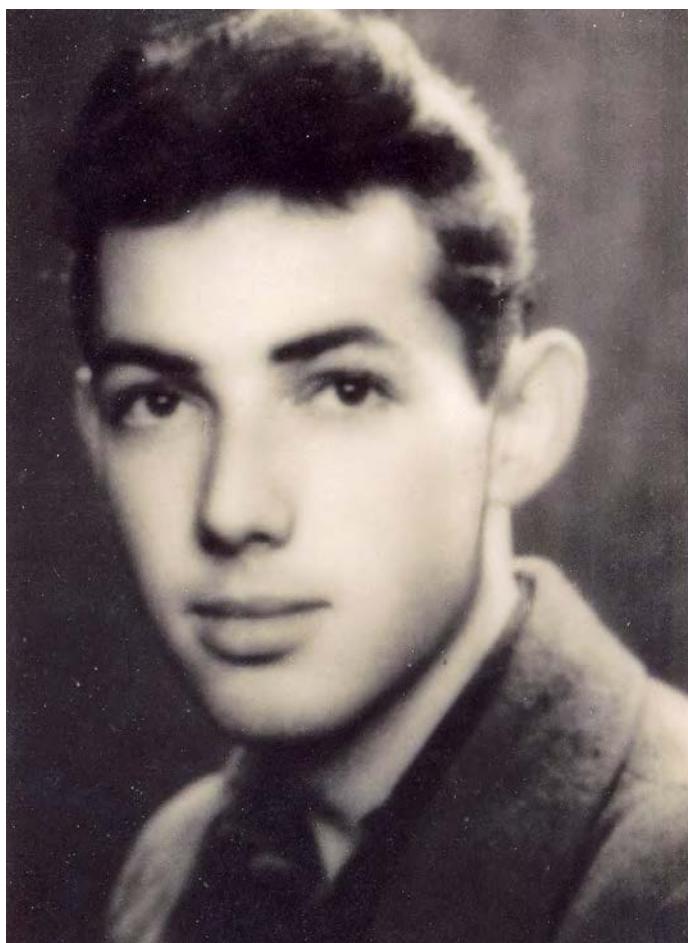
docenta za predmet Statistička analiza. Kroz čitavo vrijeme nastavnog djelejanja sudjeluje i u izvođenju nastave iz predmeta Matematika (1.-4.). Također, predaje na III. stupnju Fakulteta strojarstva i brodogradnje, Elektrotehničkog fakulteta i Tehnološkog fakulteta. U školskoj godini 1969./70. predavao je i prvoj generaciji studenata postdiplomskog studija Mašinskog fakulteta u Sarajevu.

Objavljeni radovi:

- 1962. godine izdavačko poduzeće Panorama objavilo je knjigu „Matematička statistika – primjena u proizvodnji“ namijenjenu prvenstveno srednjem stručnom kadru.
- 1965. godine izdavačko poduzeće Panorama objavilo je knjigu „Statistička teorija i primjena“. Knjiga je namijenjena studentima i završenim inženjerima tehničkih fakulteta. Sadrži gradivo koje se predaje na Matematici IV i Statističkoj analizi Fakulteta strojarstva i brodogradnje.

Radovi objavljeni nakon izbora za docenta 1965. godine:

- Dva članka u časopisu „Proizvodnja“, br. 5 i 6 od 1965. godine, a u vezi primjene matematičke statistike
- Sudjeluje u izradi matematičkog dijela „Priručnika za tehničare“ u izdanju Školske knjige

Ivo Pavlić, studentski dani 1952. godina

i vježbe iz predmeta Matematička statistika koji je tada predavao dr. Aleksandar Đurašević. 1961. godine izabran je za predavača za spomenuti predmet. Iduće, 1962. godine, Visoka tehnička škola ulazi u sastav Sveučilišta pa se provodi rezibor nastavnog osoblja te je Pavlić ponovno izabran za predavača. 1965. godine izabran je za

Ivo Pavlić, u gornjem redu, četvrti s lijeva kao nogometničar NK Mladost Bizovac na turniru u Čepinu 1950. godine

- Izvršava stručnu recenziju skripte „Uvod u teoriju vjerojatnosti i primjene“ autora mr. Željka Pauše, a koja je namijenjena studentima Visoke tehničke škole u Zagrebu
- Izvršio je recenziju prijevoda knjige *Mathematics in the Making* za izdavačko poduzeće Mladost

- Knjigu „Statistika teorija i primjena“ koju je 1965. godine izdala Panorama, a koja je rasprodana, izmijenio je i nadopunio te predložio da se tiska kao udžbenik za studente tehničkih fakulteta. Odbor za izdavačku djelatnost Sveučilišta u Zagrebu na

svojoj sjednici 16. veljače 1970. godine odobrio je objavljivanje ovoga udžbenika.

Osim navedenim nastavničkim i izdavačkim radom, Ivo Pavlić bavio se i ostalim aktivnostima: bio je član Savjeta Fakulteta strojarstva i brodogradnje, član Komisije za unaprjeđenje nastave istoga fakulteta, član Upravnog odbora matematičara ondašnje Socijalističke Republike Hrvatske. Aktivno je sudjelovao u radu seminara Instituta za matematiku Sveučilišta u Zagrebu.

Ivo Pavlić umro je 1975. godine. Nakon pogreba došli su njegovi kolege s fakulteta iz Zagreba u Bizovac gdje su održali komemoraciju i stručno predavanje o tome tko je bio Ivo Pavlić. Članovi ondašnje Mjesne zajednice Bizovac donijeli su jednoglasnu odluku i njegovim imenom imenovali tada jednu novu ulicu u mjestu.

Pripremio: Antun Novoselić

Ulica Ive Pavlića u Bizovcu

20 godina Udruge sv. Vinka Paulskog u Bizovcu

Inicijativom tadašnjeg župnika vlač. Marina Kneževića tijekom 2002. godine započele su pripremne aktivnosti oko osnivanja Konferencije (udruge) sv. Vinka Paulskog za Župu Bizovac. Sam čin osnivanja naše Konferencije održan je na treću nedjelju došašća - 15. prosinca 2002. godine, a započeo je svetom misom koju je predvodio p. Flavijan Šolc – duhovnik svih konferencija na prostoru Đakovačke i Srijemske biskupije, uz asistenciju našeg župnika vlač. Marina.

Nakon uvodnih riječi svećenika, koji su govorili o povijesti nastanka ove udruge (1833. godine) te o potrebi i razlozima osnivanja ove Konferencije, na temelju jednoglasne zajedničke odluke nazočnih župljana o osnivanju Konferencije, pristupilo se izboru prvog užeg rukovodstva. Tada su izabrani: Zdenko Bobinac – za predsjednika, Bernardica Mazur – za zamjenicu predsjednika, Kornelija Tahtler – za tajnicu, Miroslava Baković – za blagajnicu te vlač. Marin Knežević – za duhovnika novoutemeljene Konferencije sv. Mateja apostola Bizovac.

nicima, pružanje (osiguranje) besplatne pravne pomoći kao i druge aktivnosti sa svrhom i ciljem pomoći osobama u potrebi.

Od samog početka našeg djelovanja kod velikog broja sumještana, privrednika i institucija naišli smo na razumijevanje i potporu, koja se očitovala, kao i u današnje vrijeme, različitim donacijama – od osnovnih materijalnih sredstava pa sve do finansija ili pomoći pruženoj u obliku dobrovoljnog rada.

Jasno je da nisu sve potrebe naših štićenika jednake već različite. Dok neki trebaju hranu ili odjeću, drugima je dragocjeniji i potrebitiji sam posjet i razgovor s aktivistima. To je razlog i raznolikosti naših aktivnosti; od organizacije podjele prigodnih obiteljskih paketa za Božić i Uskrs, pa sve do organizacije likovne kolonije uz humanitarnu aukciju slika; sudjelovanje u organizaciji susreta mlađih; organizacije vjenčanja naših štićenika te prvičničkog slavlja njihove djece; rasprodaja odjevnih predmeta; sudjelovanje na Bizovačkim ljetnim večerima; obilježavanje 150. obljetnice djelovanja Udruge u RH itd.

Broj naših štićenika svih ovih godina kretao se oko broja 100, što podrazumijeva 20 - 30 obitelji plus nekoliko pojedinaca, i treba istaknuti da se ne radi o osobama u potrebi isključivo s područja naše općine, već i znatno šire.

13. veljače 2007. godine održana je redovna Izborna konferencija na kojoj su u novo uže rukovodstvo izabrani: Igor Pranić – za predsjednika, Marina Turalija – za zamjenicu predsjednika, Stjepan Sršić – za tajnika te Kornelija Tahtler – za blagajnicu. Do novih kadrovske izmjene u rukovodstvu došlo je otprilike nakon nešto više od četiri godine, nakon što je naš predsjednik izabran prvo za tajnika, a potom i za predsjednika Udruge na nivou RH, te ga je zamjenila Anamarija Cvet-

Uže rukovodstvo Udruge sv. Vinka Paulskog s ostalim članovima 2007. godine

Na poziv njih dvojice, upućenog svim nazočnim župljanim, nakon večernje sv. mise okupili smo se u dvorani Pastoralnog centra – ukupno 45 župljana te još desetak gostiju iz drugih Konferencija (sv. Ivana Kapistrana - Ilok, sv. Josipa radnika - Borovo Naselje i Uzvišenja Sv. Križa - Ladimirevc), koordinatorice udruge - časnica sestra Bernardina i Manda Mihaljić, a podršku osnivanju udruge dao je svojom nazočnošću i tadašnji načelnik Općine Bizovac Stjepan Sršić.

Aktivisti Konferencije, čiji se broj uglavnom kretao oko 30 tih prvih godina, radili su na upoznavanju s osobama u potrebi i njihovim potrebama, koje su se, kao i danas, očitovale od potreba za hranom i odjevnim predmetima pa sve do lijekova, podmirenja režija, nabavke ogrjeva ili namještaja, uređenja stambenih objekata, uređenja ili izgradnje sanitarnih čvorova te priključaka na vodovodnu i plinsku mrežu, nabavku školskih udžbenika i pribora, sufinciriranje putnih troškova uče-

ković (13. ožujka 2013.), dok je još tijekom 2012. našeg bivšeg duhovnika, radi premještaja na drugu župu, zamijenio naš novi župnik vlč. Zoran Čosić.

Na Izbornoj skupštini održanoj 23. srpnja 2014. godine, za predsjednicu naše Konferencije izabrana je gospođa Romana Kranjčević; zamjenikom predsjednice imenovan je Stjepan Sršić, za tajnicu Bernardica Mazur i za blagajnicu Kornelija Tahtler.

Teško da je moguće detaljno navesti sve aktivnosti naših aktivista tijekom ovih 20 godina djelovanja, broj posjeta ili sati provedenih kod i sa štićenicima, kao i točan broj svih kojima smo pomogli ili pomagali na različite načine. I danas je brojka od oko stotinu potrebitih, i sve više raste, ali je, na žalost, broj aktivista sve manji.

Onima koji su nama pomagali tijekom ovih godina, bilo da se radi o organizacijama ili tvrtkama, a i nekolicini pojedinača dodijelili smo pismena priznanja.

Treba se prisjetiti i naših aktivista u ovih 20 godina (abecednim redom):

Adžaga Ruža
Andabak Dinka
Baković Miroslava
Barišić Marta
Bobinac Branka
Bobinac Zdenko
Bogdanić Katica
Cesarec Sunčica

Aktivisti udruge sv. Vinka Paulskog zajedno i na svetoj misi

Cvetković Anamarija

Domislić Anto

Erić Ana

Fišer Jadranka

Gudelj Anica

Horvat Reza

Janković Ana

Kardum Ante

Kardum Tanja

Kokorić Marija

Koški Lidija

Kranjčević Marica

Kranjčević Romana

Kusalić Katica

Lovrinčević Ivica

Majetić Branko

Majetić Dragica

Majetić Katica

Mandarić Katica

Mandić Slavica

Matković Ana

Mazur Bernardica

Nenadov Marija

Novoselić Marica

Oremuš Ivana

Pranić Igor

Sršić Ana

Sršić Stjepan

Sudar Ana

Školka Marina

Školka Slaven

Tahtler Kornelija

Tahtler Marica

Turalija Marina

Vuković Marija

kao i naša dva duhovnika: vlč. Marin Knežević od 2002.- 2011. i vlč. Zoran Čosić od 2012. do danas.

Sve što smo u proteklih 20 godina radili u ovoj udruzi radili smo Bogu na slavu i na korist osoba u potrebljama – naših štićenika! Zahvalni smo i svima onima koji su nam se na ovom putu pridružili svojim darovima, savjetima i duhovnom potporom!

Molim Svevišnjega da sve nas, po zagovoru sv. Vinka Paulskog, svojom svetom desnicom štiti od svake pogibije duše i tijela i da nas kroz naše živote vodi onom ljubavlju koja pred potrebitima ne stiska šake već otvara srce!

Tekst: Stjepan Sršić

Fotografije: Igor Pranić

Članice udruge sv. Vinka na Bizovačkim ljetnim večerima 2015. godine

140 medenih godina

Pčeles u Hrvatskoj spominju već u Vinodolskom zakonu koji je sastavljen 6. siječnja 1288. godine. Taj podatak svjedoči da je pčelarstvo u ono doba bilo kod nas dobro razvijeno i da se njegovo zaštiti posvećivala odgovarajuća briga. Pčeles se spominju u članku 8. toga zakona. Tekst toga članka prema prijepisu zakona pisanog glagoljicom iz 1594. godine, na današnjem književnom jeziku glasi: „ako je tko noću ukrao u staji živinče ili žito na gumnu ili u ulištu tj. mjestu gdje se drže pčeles, med, isto tako neka plati knezu 50 libara, ako je bio povik „pomaži“, a danju 40 soldina. Isto toliko noću ako povika nije bilo. I štetu dvostruku kako je pisano, a povik je vjerodostojan“.

Na inicijativu glavnog tajnika Slavonskog pčelarskog društva u Osijeku Bogdana Penjića u Valpovu se 3. prosinca 1882. godine konstituirala 1. podružnica. Za predsjednika je izabran Gustav Pettheo, za potpredsjednika Matija Benaković, zamjenik načelnika, a za drugog potpredsjednika Hinko Beer, mjernik. Za prvi tajnika izabran je Šime Vudy, učitelj, za drugog tajnika Luka Čosić, pristav, a za blagajnika Ladislav Michl, općinski blagajnik.

Uskoro se upućuje prijedlog središnjem odboru Slavonskog pčelarskog društva u Osijeku da se dopuni ime pčelarskog lista „Slavonska pčela“ u „organ Pčelarskog društva u Osijeku i 1. podružnice u Valpovu“, što je i prihvaćeno. Svaki je član obvezan plaćati jednu forintu pristupnine i dvije forinte godišnjeg prinsa. Gosp. Vudy, tajnik, izvjestio je da podružnica broji 25 članova, a kao posljednji član upisao se Skender Deszathy, ljekarnik. Novu košnicu izumio je tajnik pčelarske podružnice u Valpovu Martin Lončarević. Pozvan je da svoju košnicu izloži na izložbi u Budimpešti 1885. godine i na Apističkoj izložbi u Vaali.

Na izložbi u Zagrebu podružnica je vrlo uspješno sudjelovala te je odlikovana Velikom kolajnom za kolektivnu izložbu, a od članova: Kralj malom kolajnom, Kos, Kraus i supruga, Čosić, Wachtel i Petrović diplomama priznanicama, a seljanka Vuksanić iz Bocanjevaca carskim dukatom, svi za med i vosak. U Bizovcu je 17. svibnja 1903. godine osnovana III. pčelarska podružnica „Hrvatsko-slavonskog pčelarskog društva“ u Osijeku. Nazočni od strane općinskog poglavarstva: Ivan Mirković; Hrvatsko – slavonsko pčelarsko društvo iz Osijeka zastupaju: Firinger – podpredsjednik, Bogdan Penjić – tajnik i Ivan Rabar – član odbora; od strane domaćih pčelara: dr. August Gruenwald – liječnik, Stjepan Jobst – učitelj, Amalija Suk – učiteljica, Adolf Klotz – otac Bratoljuba Klaića, Josip Fischer, Mavro Fischer i Pavao Asivnik – obrtnici, posjednik Antun Fischer i poljodjelci – Ivan Kolarić, Damjan Kusalić, Damjan Pejaković, Grga Pejaković, Kuzman Sudar, Jozo Sudar, Božo Glavaš, Jozo Domanovac, Mato Kusalić, Franjo Vuković, Vinko Erić, Ignjo Vuković, Marijan Glavašić, Martin Vuković, Đuro Pejaković, Antun Vuković, Krsto Rutl i Marko Domanovac.

Tajnik Bogdan Penjić pročitao je pravila Hrvatsko-slavonskog pčelarskog društva u Osijeku, koja su bez primjedi usvojena. S tim činom utemeljena je i pčelarska podružnica u Bizovcu.

Za predsjednika je izabran dr. August Gruenwald, a u odboru su: Stjepan Jobst, Gustav Orešković, Adolf Klotz, Josip Fischer, Božo Glavaš, Jakob Vurster, Ignjo Vuković i Damjan Kusalić, te zamjenici: Marijan Glavašić i Mato Kusalić. Predavanje o racionalnom pčelarenju održao je tajnik Penjić. U podružnicu se prvi dan upisalo 36 članova.

Pčelinjak Pavla Glavašića

Nakon godinu dana rada u podružnici se okupilo 46 članova, a od toga broja „jedna četvrtina kaputaši, a ostale tri četvrte seljaci, koji se svi zaista pčelarstvom bave“. Član Adolf Klotz je za ostale članove podružnice napravio 35 komada „uzor džirzonaka“ s krovom. Već je prve godine uzimljeno 14 rojeva u pčelinjak. Posao u društvenom pčelinjaku obavljaju školska djeca s tajnikom. Djeca se na taj način uče racionalno pčelariti, a podružnica tim postupkom odgaja buduće članove, odnosno pčelare. Upućena je molba Gustavu grofu Normannu za subvenciju, što je on prihvatio i dozvolio godišnju pripomoć od 40 kruna. Podružnica ima sljedeće povjerenike: za Brođance i Habjanovce gospodin Rosenzweig, za Ladimirevce gospodin Ebrić, za Normance gospodin Kuzmanović i za Orahovicu Đuro Predrijevac.

Od brojnih pčelarskih izložbi i sajmova na kojima su sudjelovali naši članovi istaknuto bih i sljedeće: 23. i 24. kolovoza 1930. godine održana je u Osijeku proslava 50. obljetnice Hrvatsko-slavonskog pčelarskog društva u Osijeku, Pčelarski kongres i 1. Velesajam (izložba meda) u Osijeku. U subotu 23. kolovoza u župnoj crkvi u Osijeku, Antun Milfajt, naš član, odslužio je „tebe Boga hvalimo“ i proglašen je za počasnog člana društva. Na izložbi meda od 111 izlagачa, nagrađeni su naši članovi: Anton Sudar iz Čamagajevaca srebrnom kolajnom i diplomom, diplomama – priznanicama Stjepan Lenhard iz Belišća i Đuro Varga iz Nor-

manaca, uz 200 dinara novčane nagrade. 1930. godine škole u Valpovu i Brođancima kolektivno se učlanjuju u Hrvatsko – slavonsko pčelarsko društvo i plaćaju po 40 dinara članarine. Prema statističkim podacima iz 1942. godine Kotar Valpovo imao je 942 nepokretne košnice, 834 pokretne košnice, 10958 kg meda i 1077 kg voska. 15. ožujka 1981. godine održana je obnoviteljska skupština Pčelarskog društva u Valpovu, kojoj je prisustvovao 41 pčelar s područja Općine Valpovo, a svi su ušli u članstvo Pčelarskog društva. Usvojen je statut i naziv Pčelarskog društva Općine Valpovo „Valpovština“. U predsjedništvo društva izabrani su: Edhem Idrizović, predsjednik, Zvonko Katušić, Stjepan Fišer, Stjepan Idrizović, Đuro Holjevac, Josip Petrović, tajnik i Josip Gostinski, blagajnik.

Stjepan Steinbrickner, pčelar iz Petrijevaca, izumio je košnicu pod nazivom „košnica pološka“, poznata i pod nazivom „steinbrickner dubinka“.

Na 9. Međunarodnom sajmu pčelarstva u Somboru, koji je održan od 22. do 24. kolovoza 1986. godine, Pčelarsko društvo „Valpovština“, osvojilo je 1. mjesto za izložene dijelove košnice: ramicu, polunastavak, ramicu za polunastavak i hranilicu u poklopcu košnice. Na najstarijoj manifestaciji ocjenjivanja meda u Hrvatskoj „Dani meda u Hrvatskoj“ u Osijeku, koja se održava od 1995. godine, u organizaciji Hrvatske gospodarske komore, Županijske komore Osijek, naši su članovi dobili veći broj nagrada: Brončanih, Srebrnih i Zlatnih žlica za kvalitetu svojih medova. U proteklih 140 godina kroz udrugu su djelovale tisuće članova iz svih društvenih slojeva, a trenutno udruga broji 75 članova s područja Valpovštine: Gradova Valpova i Belišća, Općina Bizovac i Petrijevc, te iz Osijeka. Članovi su pčelari, uzgajivači matice, nositelji obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, obrta i pčelarskih tvrtki, i time imamo zaokružen proizvodni proces od „košnice do stola“. Udruga pčelara „Valpovština“ je neprofitabilna, radi na zaštiti i promicanju zajedničkih ekoloških i gospodarskih interesa svojih članova sa svrhom razvoja i unapređenja pčelarstva i pčelarske djelatnosti. U osnovnoj školi u Valpovu djeluje Pčelarska zadruga „Karašica“ pod vodstvom prof. Matije Bartolovića, koja je naš pčelarski podmladak.

Pčelari s predsjednikom Kolindom Grabar Kitarović 2018. godine

Članovi Upravnog odbora Udruge su: Ivica Strugačevac, Matija Bartolović, Dalibor Mihaljević, Dalibor Vidaković, Vladimir Vicić, Gordan Barić, blagajnik Tomica Petrić, tajnik Mijo Rončević i predsjednik Mario Fišer. Nadzorni odbor: Stjepan Herega, Dario Krenek i Mario Đerek. Sud časti: Duško Petrović, Branko Gazdić i Goran Uhernik. Udruga je članica Županijskog saveza pčelara Osječko-baranjske županije i Hrvatskog pčelarskog saveza, gdje surađujemo sa udrugama naše i susjednih županija. Naši članovi su uspješno završili Pčelarsku školu, koju organiziraju Županijski savez pčelara OBŽ-a, Pučko otvoreno učilište u Osijeku, Osječko-baranjska županija i Grad Osijek. U našem radu koristimo i znanje znanstvenika s Poljoprivrednog i Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku. Od 2009. godine jedina smo udruga pčelara u Republici Hrvatskoj koja organizira regionalnu i međunarodnu manifestaciju „Dani meda u Valpovštini“, koja se održava u Valpovu, Bizovcu, Belišću i Petrijevcima, a gosti su nam bili pčelari iz pet županija: Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravske i Varaždinske županije, a dosad je održana 14 puta.

U programu manifestacije su prezentacije, degustacije i prodaja pčelinjih proizvoda, radionice na otvorenom, stručna predavanja za pčelare i građanstvo, a posebno nam je draga da u programu sudjeluju i učenici osnovnih škola s područja Valpovštine sa svojim likovnim i literarnim radovima na temu pčelarstva.

Dosadašnje manifestacije organizirali smo uz pomoć Gradova Valpova i Belišća, Općina Bizovac i Petrijevc, Osječko-baranjske županije, te Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog rada, Ministarstva turizma i Hrvatske turističke zajednice.

2012. godine dobili smo Plaketu „Grb Grada Valpova“ za gospodarstvo i prostorije u Centru kulture „Matija Petar Katančić“.

Nakon 140 godina možemo sa sigurnošću reći da smo uspjeli na pčelarskom putu i da nam sada predstoji idućih 140 mednih godina.

Pripremio: Mario Fišer, prof.

Dani meda u Bizovcu 2010. godine

Promidžba Olimpijade starih sportova u Veroni

Zahvaljujući izvrsnoj suradnji s Hrvatskim savezom tradicijskih igara i sportova, tamburaški sastav Olimpijade iz Brođanaca i ekipa igrača tradicijskog sporta „banga“ od 16. do 18. rujna 2022. godine gostovali su na velikom međunarodnom festivalu „Tocati“ u talijanskom gradu Veroni, koji je ove godine obilježio 20. godišnjicu postojanja.

Na Međunarodnom festivalu uličnih igara „Tocati“ sastaju se entuzijasti i zajednice tradicionalnih igara iz cijelog svijeta. Svake godine ulice i trgovi povjesnog gradskog središta Verone ispunjeni su tradicionalnim igrama koje se često prenose stoljećima i usko su povezane s lokalnim područjem, bilo da se radi o društvenim ili urbanim igrama, ritualima, glazbi i plesu.

Nakon 2007. godine kada su u Veroni bili počasni gosti, predstavnicima Olimpijade starih sportova Brođanci ovo je drugo gostovanje. Vrlo zapažene nastupe imao je tamburaški sastav prilikom svakog javnog nastupa, a posebno na svečanoj ceremoniji otvaranja u prepunom starom rimskom tea-

tru. Pastirska igra „banga“ svojom je atraktivnošću u više navrata izazvala veliki interes brojne publike i turista na gradskim trgovima gdje su se održavali zajednički prezentacijski nastupi svih zemalja sudionika ovogodišnjeg festivala iz Belgije, Cipra, Francuske, Grčke,

Irana, Meksika, Škotske, Slovenije, Španjolske, Švicarske i Mađarske.

Ovogodišnje gostovanje i promociju Olimpijade starih sportova Brođanci u Veroni podržalo je Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske te Općina Bizovac.

Srećko Vuković

Završena druga faza projekta „Zaželi bolji život u Općini Bizovac“

Uprojektu „Zaželi bolji život u Općini Bizovac“ na godinu dana bilo je zaposleno 25 žena, od kojih je osam završilo edukaciju za poslove gerontodomaćice, a njih 17 educiralo se za poslove računalnog operatera. Projekt je okončan 31. kolovoza, a u 12 mjeseci kroz projektne aktivnosti obuhvaćeno je sveukupno 173 starih i nemoćnih korisnika. U svakom je trenutku bilo 150 korisnika. Svaka zaposlena žena imala je svojih šest korisnika koje je obilazila.

Zahvale na predanom radu, na koji nitko nije imao nijednu primjedbu, uputili su im na završnoj konferenciji druge faze projekta načelnik Općine Bizovac Srećko Vuković, koordinatorica projekta Tanja Pajnić i Dino Tijardović, voditelj promocijskih aktivnosti dodijelivši svima cvijeće i prigodne zahvalnice.

- Ugovor o dodjeli nepovratnih 2,318 milijuna kuna s Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politi-

ke potpisali smo 18. lipnja 2021. Ukupno je bilo 26 žena jer je jedna dodatno zaposlena da zamijeni ženu koja je bila na dugotrajnom bolovanju – istaknula je Tanja Pajnić.

- Završili smo još jednu fazu ovog projekta, kako humanitarnog, tako i socijalnog karaktera. U potpunosti se slažem s našim premijerom Andrejem Plenkovićem kada je rekao da je to projekt iste važnosti kao i Pelješki most. Nažalost, u Hrvatskoj je mnogo onih kojima je potrebna pomoć, najviše u našim, slavonskim krajevima, ali i u drugim dijelovima Hrvatske. Ovaj projekt, kojim smo zaposlili 25 žena, uistinu se pokazao vrlo kvalitetnim i hvalljivijednim. Sve naše žene obilazile su svakodnevno sva naselja, nismo zapustili nijedno. Imamo osam naselja i u svaki smo dio ušli, od najmanjeg naselja kao što su Selci, u kojima ima samo desetak stanovnika, pa do onih većih. Mogu uistinu

nu iskazati veliko zadovoljstvo i sreću da je ova faza projekta provedena na najbolji mogući način. Posebno me raduje što, koliko pratim taj projekt, nikada nisam dobio izvještaj da se događaju neke poteškoće. Također, kontaktiram s ljudima na terenu koji izražavaju veliko zadovoljstvo i uvijek se traži osoba više kako bi se zbrinula neka nova osoba – kazao je bizovački načelnik Vuković.

Vuković je dodao kako se nuda da će se projekt nastaviti, pa i postati trajan. - Mislim da Republika Hrvatska ima toliko snage, volje i mogućnosti da skrbi o našim starima, bolesnima i nemoćнима ne samo godinu dana, jer tako se izgubi kontinuitet, ljudi onda zaista plaču za ženama koje su se brinule o njima. Mislim da bi taj projekt trebalo provoditi kroz jedno dugotrajno, odnosno trajno vrijeme – smatra Srećko Vuković.

Darko Pejić

Žene koje su sudjelovale u projektu „Zaželi bolji život u Općini Bizovac“ s načelnikom Srećkom Vukovićem i voditeljicom projekta Tanjom Pajnić

Utemeljena Udruga žena u Samatovcima

Dana 21. svibnja 2022. sukladno zakonskim odredbama u prostorijama NK „Sloga 1958.“ održana je Osnivačka skupština Udruge žena u Samatovcima u nazočnosti općinskog načelnika Srećka Vučkovića koji se skupu, gostima i uzvanicima obratio pozdravnim riječima uz izražavanje podrške utemeljenju ove nove samatovačke udruge. Za predsjednicu jednoglasno je izabrana Tihana Malogorski, za tajnicu Brigita Bajs te za članice Izvršnog odbora: Tihana Malogorski, Anamarija Pajnić, Brigita Bajs, Kristina Birovljević i Martina Janković.

Čuvarica baštine u srcu Bizovca u novom ruhu

Radovi u sklopu EU projekta pod nazivom „Čuvarica baštine u srcu Bizovca“ odvijaju se planiranim dinamikom u skladu s projektno-tehničkom dokumentacijom i konzervatorskom studijom počevši od rujna prošle godine kada je potписан ugovor s izvođačem radova. Nakon što se početkom proljeća sljedeće godine dovrše svi planirani radovi, u prostorijama kurije moći će se smjestiti kulturno-turistički i interpretacijski sadržaji. Ukupna vrijednost radova obnove i uređenja kurije Normann zajedno s nabavkom opreme iznosi približno 7 milijuna kuna.

Postavljene nadzorne kamere na više lokacija

Suočeni s porastom nastanka divljih deponija smeća s različitim vrstama kućnog, komunalnog i drugog otpada te povremenom devastacijom materijalnih dobara u gotovo svim općinskim naseljima i na mjesnim grobljima, u Općini Bizovac odlučili su se na više mjesta postaviti nadzorne videokamere. Ovakvi videouredaji cijelodnevno će s nekoliko strana nadzirati problematične lokacije i fotografski ih dostavljati na računala u općinski komunalni odjel i komunalnom redaru. Svi postavljeni uređaji propisno su obilježeni pločama s upozorenjima da je to mjesto pod videonadzorom.

Izabrano novo čelništvo Olimpijade starih športova u Brođancima

U ponedjeljak 23. svibnja 2022. održana je Izborne-izvještajna skupština Olimpijade starih športova Brođanci. Pored uobičajenih točaka dnevnog reda koje su se odnosile na izvješća i programe, jednoglasno su izabrana predstavnička i izvršna tijela ove jedinstvene i nadaleko poznate manifestacije koja će se, kako je na skupštini najavljeno, ove godine održati zadnjeg vikenda u mjesecu kolovozu. Za predsjednika Izvršnog odbora izabran je Nikola Lacković, za potpredsjednika Dubravko Perlić, a za tajnika Tomislav Brkić. Za ostale članove Izvršnog odbora izabrani su: Željko Vidaković, Milenko Magušić, Mislav Andraković, Alen Kučinac, Denis Vuković, Alen Vidaković, Otto Gesler i Kristijan Dinjar. U Nadzorni odbor izabrani su: Stjepan Loinjak za predsjednika te članovi Albin Vidaković i Darko Perlić. Izabrano je i Arbitražno vijeće u sastavu: Berislav Brkić predsjednik i članovi Andelko Lacković i Miroslav Brkić. Za predsjednika Skupštine OSŠ Brođanci izabran je Veljko Gudelj, a za dopredsjednika Srećko Vuković.

Predstavljena knjiga „Slike koje pričaju“

U okviru ovogodišnjeg Svjetskog festivala animiranog filma *Animafest* u utorak 7. lipnja u dvorani Teatra ITD u Zagrebu predstavljena je knjiga u izdanju našeg Ogranka „Slike koje pričaju“ dr. Midhata Ajanovića Ajana, koji svojim radom već godinama doprinosi promjeni percepcije o stripu. Ova knjiga obuhvaća eseje koji, kako je istaknuto, imaju znanstveni karakter, ali i dozu pitkosti. „Strip nikada u svojoj povijesti nije bio tako kvalitetan kao danas, on doživljava svoju renesansu nakon što je devedesetih propao, među ostalim i zbog videoigara“, rekao je Ajanović.

Autor se tom prilikom zahvalio našem Ogranku kao izdavaču koji je bio spremn objavljivati ovakve zanimljive knjige o stripu koje bi ga afirmirale kao umjetnički izraz. Filmski kritičar Josip Grozdanić ocijenio je kako je ta knjiga izuzetno edukativna, ali na nenametljiv način i kroz nju se provlači humor, ali ne tako da postaje komična. Pohvalio je autorov stil, bogatstvo vokabulara, pojmovnika kojima barata i erudiciju koja se može detektirati iz svake njegove rečenice.

Rekordan broj posjetitelja Bizovačkih ljetnih večeri

Da su izvrsni domaćini i jednako tako dobri organizatori, Bizovčani su ponovo potvrdili prilikom održavanja ovogodišnjih „Bizovačkih ljetnih večeri“ koje su se u terminu od 15. do 17. srpnja održale 17. put. Program pod pokroviteljstvom Općine Bizovac realiziran uz pomoć bizovačkih udruga, započeo je izložbom „Tragom starih fotografija“ koju je priredio bizovački Ogranak Matice hrvatske. Izložbu je otvorio saborski zastupnik Goran Ivanović, a nakon toga uslijedilo je natjecanje u spremanju fiš-paprikaša koje je okupilo čak 64 natjecatelja iz raznih dijelova Slavonije i Baranje. Osim fiša, organizatori su se potrudili gastronomsku ponudu za posjetitelje začiniti i langošicama, fritulama i drugim poslasticama kojima je bilo teško odoljeti. Na velikoj ljetnoj pozornici publici se tada predstavio domaći tamburaški sastav „Panonia“ i KUD „Bizovac“. Program ove kulturno-sportske manifestacije obogaćen je i 14. Regionalnom manifestacijom „Dani meda u Valpovštini“. Poseban štih Bizovačkim ljetnim večerima dao je i Festival „54 plus“ s izložbom likovnih radova i umjetnina od slame s kulturno-umjetničkih radionica nastalih u sklopu EU projekta Međugeneracijska solidarnost kroz kulturu i sport. Ljubitelji dobre zabave došli su na svoje na samostalnom koncertu koji je u subotu održao Sandi Cenov, dok su posjetitelje zabavljali i tamburaški sastav „Sinovi ravnice“ te Nives Celzijus. Nastavljajući lijepu tradiciju koja se njeguje već gotovo pola stoljeća, održan je tradicionalni malonogometni turnir bizovačkih ulica, a zanimljivosti manifestacije pridonijela je i dječja biciklijada.

Hrvatski barjak zavijorio se na istoku Srbije i pjevala se hrvatska himna

Od 16. do 18. kolovoza 2022. u gradu Bora smještenom u istočnom dijelu Republike Srbije poznatom po rudnicima bakra održan je Međunarodni folklorni festival „Zlatno kolo“ na kojem je sudjelovalo pet folklornih skupina, među kojima i Kulturno-umjetničko društvo „Bizovac“. Naime, zahvaljujući pozivu Kulturnog centra iz Bora, članovi bizovačkog folklornog društva s domaćom i ostalim gostujućim grupama sudjelovali su u svečanom defileu središtem Bora, a nakon svečanosti otvorena manifestacija u sklopu koje je intonirana hrvatska državna himna, na velikoj pozornici u amfiteatru kod kulturnog centra odjeveni u prepoznatljive i jedinstvene narodne nošnje predstavili su folklornu baštinu svoga kraja za što su nagrađeni burnim pljeskom mnogobrojnih gledatelja.

Ukusni čobanac zamirisao cijelim selom

Vrijedno i marljivo novo rukovodstvo Nogometnog kluba „BSK“ Bizovac u subotu 22. listopada 2022. u lijepo obnovljenom centru Bizovca organiziralo je gastronomsku priredbu pod nazivom „Bizovačka čobanijada“, popularno i uvijek dobro posjećeno natjecanje u pripremanju slavonskog specijaliteta u kotliću. U vrlo oštrot konkurenciji od ukupno trideset natjecateljskih ekipa, stručno ocjenjivačko povjerenstvo za najbolje skuhan čobanac proglašilo je onaj koji je izvrsno pripremio majstor kotlića Damjan Bačić iz Baranjskog Petrovog Sela, drugo mjesto za odlično pripremljeno jelo u kotliću osvojio je Zoran Toprek iz Kneževih Vinograda, a treće mjesto za vrlo ukusan i pikantno skuhan čobanac osvojio je Danijel Drlje iz Bizovca. Pobjednicima natjecanja pripali su pehari i poklon paketi Općine Bizovac.

Vježba Bizovac 2022.

Sukladno godišnjem planu vježbi civilne zaštite 28. listopada u Bizovcu je održana vježba civilne zaštite Općine Bizovac kojom je prezentirano djelovanje i mogućnosti operativnih snaga sustava civilne zaštite te njihove spremnosti na provođenje mjera zaštite i spašavanja u slučaju olujnog nevremena i požara otvorenog prostora. Terenska vježba pod nazivom *Bizovac 2022*. održana je u dvorištu Osnovne škole Bratoljuba Klaića i kod školskih sportskih terena u Bizovcu. U vježbu su bili uključeni Stožer civilne zaštite Općine Bizovac, postrojbe civilne zaštite opće namjene općine i povjerenik civilne zaštite za naselje, DVD Bizovac, Ravnateljstvo civilne zaštite - Područni ured civilne zaštite Osijek, Županijski centar 112, Policijska postaja Belišće, Gradsко društvo Crvenog križa Valpovo, zaposlenici Općine Bizovac te djelatnici i učenici bizovačke osnovne škole.

Postavljena nadgrobna ploča Željku Eriću

Nekoliko dana prije same godišnjice smrti bizovačkog književnika i člana Matice hrvatske Željka Erića klesarska radionica GMH iz Valpova postavila je 12. rujna nadgrobnu ploču koju je financirao bizovački Ogranak Matice hrvatske kao spomen i u znak zahvalnosti za sve što je pokojni Željko učinio za razvoj kulture u Bizovcu. Tom prilikom okupili su se članovi predsjedništva Ogranka, ujedno i prijatelji te Željkova najблиža rodbina, položili cvijeće i zapalili svijeće na njegovom grobu te se još jednom prisjetili pokojnog Željka. Predsjednik Vjekoslav Đaniš rekao je nekoliko riječi o Željkovim zaslugama i istaknuo da će on i dalje živjeti među nama sve dok se njegove priče budu čitale.

Izborna skupština Matice hrvatske u Bizovcu

Dana 23. rujna u prostorijama Osnovne škole Bratoljuba Klaića u Bizovcu održana je Izborna skupština Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu na kojoj je izabранo novo rukovodstvo s mandatom od 4 godine. Za predsjednika ponovno je u 4. mandatu izabran Vjekoslav Đaniš, Ante Lovrinčević za dopredsjednika, Tajana Domanovac za tajnicu te još 4 člana predsjedništva: Mario Fišer, Zrinka Blažević, Ivan Erić i Milan Ladišić. Za članove Nadzornog odbora izabrani su: Antun Novoselić, Dijana Tomaz Radošević i Pero Kardum.

Novoizabrani predsjednik Vjekoslav Đaniš zahvalio se svima na-
zočnima na dolasku i ukazanom povjerenju. Pozdravnim riječima
skupštini su se obratili Srećko Vuković, općinski načelnik koji je
istaknuo da su članovi Ogranka Matice hrvatske u Bizovcu svojim
trudom ostvarili značajne rezultate u razvoju kulture u Općini Bi-
zovac te da će i dalje imati svaku podršku Općine. Jako Brnić, pred-
sjednik NK „BSK Bizovac“ čestitao je novom predsjedniku i člano-
vima Predsjedništva i Nadzornog odbora te između ostalog rekao
da, iako se Matica bavi kulturom, a njihov klub sportom, uvijek su
imali izvanredne odnose i pomagali jedni druge te se nada da će
tako biti i u budućnosti.

Zlatna povelja Ogranku Matice hrvatske Bizovac

U subotu 22. listopada 2022. godine na Glavnoj skupštini Matice hrvatske održanoj u zagrebačkoj Koncertnoj dvorani „Vatroslav Li-
sinski“ Ogranak Matice hrvatske u Bizovcu dobio je Zlatnu povelju Matice hrvatske za knjigu „Slike koje pričaju“ autora dr. Midhata Ajanovića Ajana koja je objavljena 2021. godine kao najnoviji na-
sllov u okviru biblioteke „Kvadrat plus“, a koju je uredio Vjekoslav Đaniš. Zlatnu povelju za spomenutu knjigu predsjednik Matice hrvatske Miro Gavran predao je prof. Mariju Fišeru kao izaslaniku bizovačkog ogranka Matice.

Predstavljanje knjige Ružice Antolović

U prostorijama Osnovne škole Bratoljuba Klaića u Bizovcu 25. stu-
denoga predstavljen je književni prvičenac Ružice Antolović „Ži-
vjeti pakao“. Knjigu je predstavio poznati osječki ilustrator Branko Barać, koji je napravio i redakturu rukopisa, ilustrirao knjigu s dva-
desetak ilustracija te napisao i pogovor te urednik knjige Vjekoslav Đaniš, a odломke iz knjige čitala je Zrinka Blažević. U glazbenom
dijelu programa nastupila je učenica Hana Tomoković koja je na
klavijaturama izvela dvije kompozicije. Po završetku službenog di-
jela programa svi nazočni su se još jedno vrijeme družili uz prigod-
ni domjenak.

Sadnja novih drvoreda u Općini

Nakon izvedenih radova u sklopu projekta izgradnje odvodnje i do-
vršetka rekonstrukcije državne ceste u Bizovcu, obavljena je sadnja
drvoreda na javnim zelenim površinama kroz Ulicu kralja Tomi-
slava. Protekle godine novo mlado drveće zasađeno je pored lijepo
izgrađene pješačko-biciklističke staze u Samatovcima. Sredinom
prosinca mlada stabla posaćena su i duž glavne ulice u Cretu Bizo-
vačkom. U Općini planiraju sadnju i pošumljavanje s više od 500
autohtonih vrsta drveća i na drugim lokacijama i prostorima koji su
uslijed opsežnih infrastrukturnih građevinskih radova ostali bez
postojećih stabala. Ovaj važan ekološki projekt Općina namjerava
nastaviti i tijekom 2023. g. te ga realizirati vlastitim proračunskim
sredstvima i iz drugih mogućih izvora.

Pripremili Srećko Vuković i Vjekoslav Đaniš

STJEPAN TOMAŠ

Mali ratni Božić '91.

PISMO DJEDU BOŽIĆNJAKU (23. prosinca, ponedjeljak)

Sutra je Badnjak. Na adventskom vjenčiću dogorijeva četvrta svijeća. Treperavo uzbuđenje i očekivanje došašća osjetno lebdi oko nas. Pro-

Sjeda na niske saonice u koje su upregnuti sobovi i uz nježne zvuke zvončića hita na jug, k meni, da mi ga uruči.

Pokušala sam o tome pisati, ali ni sam uspjela. Umjesto simpatičnog djedice koji juri između zasnje-

mu daleka i nepoznata djevojčica ne želi tajice ni ručni sat, ni barbiku, ni nove patike, ni kožne rukavice, već nešto čega u njegovoј čarobnoj vreći nema. Gospođi Škarić predala sam prazan listić-pismo.

žima nas. Kratki školski sati postali su dugi. Gospođa Škarić zadala nam je pismeni zadatak na temu: Pismo Djedu Božićnjaku... Obećala je da neće čitati najskrivenije želje. Tek, skupit će pisma i poslati ih onome komu su namijenjena.

Razmišljala sam o zadatku. U mašti sam vidjela simpatičnog starca u crvenoj bundi obrubljenoj bijelim krznom, bijele brade i blagog pogleda. Negdje daleko, na sjeveru, otvara moje pismo, čita ga i smješka se. Potom traži poklon za mene.

ženih borova i jela u noći obasjanom mjesecinom, vidjela sam mrke neprijateljske ratnike koji razaraju moj Osijek. Umjesto jedva čujne škripe saonica, čula sam metalni zvuk tenkovskih gusjenica, umjesto anđeoski nestvarnog zvuka zvončića, čula sam fijuk granata.

Nemoguće mi je razmišljati o noći koja je tiha i sveta, u kojoj nevjernici ne donose smrt djeci. Nad mojim pismom Djed Božićnjak dugo bi razmišljao i uzalud bi tražio dar za mene. N bi mogao shvatiti da nje-

TATIN ROĐENDAN (24. prosinca, utorak)

Badnjak je. Nazvala sam tatu i čestitala mu rođendan. Moj tata ima dva rođendana: 24. prosinca i 2. siječnja. On je, ustvari rođen 24. prosinca, ali njegovo su rođenje roditelji prijavili u općini tek početkom prosinca iduće godine, "da zbog tjeđan dana ne bude stariji godinu dana", kako je objasnila baka.

Tata to zloupotrebljava i već godinama slavi rođendan dvaput godišnje, u razmaku od tjeđan dana.

Ne može se odlučiti, kaže, koji mu je rođendan onaj pravi.

Ili neće.

NAJLJEPŠI BOŽIĆNI DAR (24. prosinca, predvečer)

U mnogim gradovima širom svijeta djeca na Badnjak „pucaju“ petardama. U jednom talijanskom gradiću djeca su odlučila da tog dana neće ispučati nijednu petardu, iako su taj dan nestrljivo očekivali cijelu godinu. Odlučili su to kako se ne bi plašila hrvatska djeca u izbjeglištvu, koja su se naslušala eksplozija.

Nije li im to najljepši božićni dar!?

DJECO, BUDITE VESELI (Badnjak, kasno navečer)

Čistačice iz internata darovale su nam jelku i ukrase za božićno drveće. Dečki su ga učvrstili na postolje, u obliku križa, a zatim su se morali udaljiti jer su bezobzirno jeli ukraše od čokolade i marcipana.

„Djeco, radujte se, budite veseli!“, govorili su nam.

Pokušali smo biti veseli, ali nam je u srcu bila tuga.

DOLAZAK BOŽIĆA (25. prosinca, srijeda)

Božić je. Svijetao, sunčan dan, hladan i bez snijega. Nisam mogla ni pomisliti da Božić može proteći bez snijega, ali toliko toga mi se događa u što do jučer nisam mogla vjerovati da me ni čuda više ne iznenađuju.

Bili smo u crkvi, pjevali smo iz sveg glasa lijepе božićne pjesme. Napokon Božić izvan četiri zida, iza navučenih zavjesa (da se s ulice ne vidi okićena jelka). Lijepo je re-

kao Pajo Kanižaj: „Da slaviš Božić / smjelo se reći nije / ali nama su Božići / dolazili i prije!“

O BOŽIĆNOM DARIVANJU

Božić je blagdan darivanja. I nas su darivali dobri ljudi iz „Rotenkreuza“ (Crvenog križa). I naši doma-

cini. Osobno je došao i gradonačelnik, Bürgermeister ing. Franz Schütter, i obratio nam se srdačno, „mit freundlichen Rüssen. Darivali su nas i pinkafeldski poštari, a direktor radiopostaje Burgenlanda darovao nam je priličnu sumu novca za džeparac. Mi smo u zboru otpjevali Tihu noć, svetu noć. Nastojala sam biti vesela, ali sjetila sam se jedne jako tužne priče. Ne sjećam se naslova, ali znam da ju je napisao jedan američki autor... Bilo je o Božiću.

Mladi bračni par želio se uzajamno darivati, a bili su vrlo siromašni. No, žena je imala prekrasnu dugu kosu, a muž zlatni sat koji je naslijedio od oca, ali bez lanca. Mlada je žena otišla brijaču, odrezala svoju vrijednu kosu i prodala je. Za dobiveni novac kupila je platinasti lanac za sat svog muža. Muž je pak otišao uraru i prodao svoj zlatni sat. Za dobivene novce kupio je svojoj ženi garnituru češljeva za kosu.

Odlomci iz knjige „Moj tata spava s anđelima/Mali ratni dnevnik“

Euri i orašari

Gledim kroz prozor, oblaci se natuščili sa sviju strana, stavnilo se, a istom podne odzvonelo. Sam što sneg ne počne padat. Najkraći su nam dani do svete Luce, al eto nam skoro i Božić na vratima.

- A u mater! Ubi se skoro. Sve ču ja to pobacat!

Ovaj moj Jozeta uvek se prvo čuje, a onda viđe.

- Šta ti je sad, šta vičeš!

- A šta vičem. De viđ koliko čižama i cipela u ganjku, zatepo sam se pa skoro spo!

- Pa kud glediš, ti bi i u bunar mogo spast.

- Ma do bi ja njima – opet će Jozeta onako ljut – sam naručivu i kupuju preko tog interneta. Mal, mal pa kombi staje, a oni sam istrkivu i nose pake-te. Kupuje se to, moja Rezo, i šta treba i šta ne treba! Neki dan onaj mali nosi nekakog lutka, pitam ga šta j' to, kaže orašar... o mal nisam opsovo!

- Šuti samo, nisi im ti davo novce. Kad ne budu imali, neću kupovat.

- E, bome, bit će svašta, ja ti kažem. Čekaj sam kad od prvog krenu euri, pitat ču ja nije onda. Nisu oni naučili da nema!

- Pa za ni lepo da deca imadu, šta uvek zanovetaš.

- E, a kako sam ja, bio sam već momčić, imo sam samo jedne bakandje, a na njima su već poispadale šunegle, sam di koja viri i potkovice na drvenim đonovima. Pa pozabijam čekićem da ne poispadu do kraja. Kad sam prolazio sokakem, čulo me se do jama, a i mati je točno znala pod čijim sam penderem zastajkivo.

- De, moljim te, Jozeto pa kad je to bilo, sad su druga vremena i nek su, nek deca uživu.

- Misliš nek se razbacivu, al' paz da ne bi bilo, teško j' imat pa ne imat.

- Ajd, moljim te, izajdi na dvor, za ne čuješ pseto koliko laje, mora da neko ide!

Tako je i bilo, došla je Stana.

- Ajde, ajde, Stano! Otkale ti s tim velikim torbama? Da ti pomognem?

- Faljenis svetu. Ama, idem iz dućana, kažu da se sutra odmrzavu cene i da će šećer i ulje sto posto poskupet.

- Ajde unutra, tu je Reza pa malo otpočini.

- Božem prosti, Stano, pa šta s' ti toliko poskupovala? Pa ne moš za celi život navuć. Toliki šećer će ti se zgrudvat, a ulje pogorčat. Kad li ćeš to potrošit, a sama si?

- Nek se najde, ko zna šta nas čeka, kažu niš dobro. Za ti, Rezo, nemaš nikake zalihe?

- Ama, Stano, kad trebam šećera kupim kilu pa koliko košta da košta.

- Joj, Rezo, de ti men kaži, ja se u to niš ne razumem, kaže Marketa da će mo mi imat svoje hrvatske eure. Pa za nismo u Europi pa da imamo iste novce?

- Sad si našla kog ćeš pitat. Evo ti Jozeta on je u sve upućen, ne miče se od televizije.

- Tumaste babe, euro je euro, šta onda ako je na njima kuna lasica il šahovnica. O, Bože dragi!

Stana zamišljeno študira. – Onda kad naši dojdu za Božić i ostave mal eura, može i tu

trošit od Nove godine?

- Ama, Stano, sam nek oni ostave što više.

- Dobro je onda. Idem ja, Rezo... dojdi kad god da mi skratiš vreme.

- Ajd, zbogom, Stano!

Dragi moj svetu, trebamo se svi pripremat za Božić! Nek nam se mali Isus porodi u jaslicama, da ne bude ko u onoj pesmi: „Vratite nam malog Isusa, vratite nam Sina Božjega... on je glavni. Kojekaki orašari i deda božićnjaci su nam nametnjeni, ko i euri.

Budite vi meni blagoslovljeni i živite u miru, da svi skupa, živi i zdravi dočekamo Isusovo porođenje, to vam od srca želji

Vaša strina Reza

Danas je lijep sanik

Nekada davno, zime moga djetinjstva bile su oštре, hladne, s puno snijega, koji se, bome, nije topio do Josipova. Takva je bila i ta zima šezdesete godine. Čistili smo staze po dvoru i na sokaku. Ujutro, nakon ustajanja, prvo smo u štali nahranili marvu, ali to nije bilo rano – oko sedam sati, jer zima je. Kad je apa otvorio štalnu, otišao je do konja, a ja sam otišao kod krave dati joj pljevu da jede, a onda očistio đubre ispod nje. Mama je podojila kravu i otišla u kuhinju pripremati doručak. Ponijela je muzlicu s mljekom sa sobom. Konji su nahranjeni, krava i junica, štala očišćena, đubre izvezeno. Kad smo sve namirili i zatvorili štalnu, ušli smo u kuću. Pranje ruku, umivanje – i u kuhinju za stol. Odmah se osjetilo kako nešto lijepo miriše. U velikoj tavi na sredini stola bila je pečena krvavica, oko nje pečene glavice crvenog luka i kiseli kupus izvađen iz kace. Tu je i veliki kruh pečen u krušnoj peći, zdjela puna žganaca i lonac svježeg kuhanog mlijeka koje se još pušilo. U to vrijeme jelo je bilo iz naših polja, iz naših dvořišta. Sami smo ga stvarali i uživali u njemu. Onda nije bilo pašteta, salama i raznih namaza, a ako ih je i bilo, nismo imali novaca za njih. Lijepo smo se najeli, onda je apa rekao: „Danas je lijep sanik, idemo na sonice natovarit đubre pa čemo odvest u polje.“ Mislio je na one velike saonice koje vuku konji, a tako je i bilo – dovukli smo ih iz štaglja po kraj velike hrpe đubre.

Na dno saonica stavili smo daske. Uzeli vile, pljunuli u ruke i ‘ajmo tovarit. Navilak za navilkom poravnali smo s daskama, onda je apa upozorio: „Još samo malo po sredini, ne smijemo pretovarit.“ Rekao mi je da donesem jedan veliki navilak slame i stavim na vrh đubre na saonice gdje čemo sjesti. Donio sam i pokrovce, a jednog sam prosto po slami. Izveli smo konje Sokola i Micu iz štale, pokvačili štranje na vagire, spojili uzde za oglavine i sve je bilo spremno. Sjeo sam gore na pokrovac, uzeo uzde u ruke, a apa je donio još jedan pokrovac i pušku dvocijevku. Apa je bio lovac, njegova diploma o položenom lovačkom ispitу još uvijek visi u hodniku za uspomenu. Sjeo je pored mene, pokrio nas pokrovcem, stavio pušku pred sebe u krilo i tako smo krenuli. Krenuše Mica i Sokol, pored štaglja preko bostana prema vašarišču i evo nas preko pruge na velikoj leniji. Od silnog blještavila i nepreglednog snijega jedva smo mogli gledati. Krenuli smo prema Tabljaševu, prema križu, to je spomenik naše davne prošlosti, kad su se stari iz salaša i zaseoka preselili u današnji Bizovac. Tu kod križa skrenuli smo lijevo na treću leniju prema Franjinoj vrbi. Ta je vrba bila na početku jedne velike dole. U to vrijeme sve te dole u polju bile su

livade na kojima se trava kosila za marvu. Pored te livade imali smo frtalj zemlje kamo smo vozili đubre. Kad su se konji zaustavili, apa mi doda pušku. Uzeo sam je u ruke, a još nisam znao za što. Tada mi je rekao: „S tvoje strane leži zec. Ti ćeš pucati. Eto vidiš, ta rupa u snijegu, to zec iskopa snijeg i leži na zemlji, tako mu je toplije. Pucaj malo niže ispod vrha snijegu.“ Digao sam pušku kako treba u zglob ramena i nanišanio. Bum, zagrmjelo je, a bome se i zadimilo, jer je to bio dimni barut. Kad se razišao dim, gledao sam u pravcu one rupe. Apa se nasmije: „Pobego je tvoj zec, a bome, bio je i velik, pravi zecina, puco si puno niže, a on je pobego prema Lepodrevcima.“ Iza jedne sećine skočile su srne koje nismo ni vidjeli i one su lagano pobjegle dalje u polje. Konji su krenuli dalje, a meni je bilo drago što nisam pogodio zeca, više sam volio gađati u metu. Tako smo došli do njive. Apa je malo skrenuo u njivu i zaustavio konje, sišli smo sa saonicu, a pokrovima pokrili konje. Kad su tako ugrijani, zimi smo ih morali pokriti preko leđa da ne ozebu dok stoje. Pokupio sam odogor što je bilo čiste slame i stavio sa strane i pokrovce na nju, pušku sam također zamotao u jedan pokrovac. Uzeli smo vile u ruke i počeli istovaratи đubre na jednu vrpnu. Što smo preko zime dovezli đubre na tu vrpnu, u proljeće bi tovarili na kola i razbacivali po njivi, tako da se može zaorat. Tako se to nekada radilo dok nije bilo velikih

i moćnih strojeva, ni umjetnih gnojiva ni otrova kojim se špricala zemlja. Čista zemlja, prirodna i zdrava hrana. Navilak za navilkom i, eto, naše đubre je na vrpi, očistili smo daske sa dna saonica i stavili čistu slamu i na nju pokrovce. Nastavili smo putom na jug do četvrte lenije, tamo smo imali vrpe kukuruzine. Došavši do prve vrpe, konji su stali, sišao sam, uzeo lopatu, odgrnuo snijeg oko vrpe i otresao sa snopova te počeo dodavati api na saonice i vrpa je brzo bila natovarena. Krenuli smo nazad na veliku leniju pored križa pa pravac doma. Nismo došli ni do križa kad je apa najednom zaustavio konje, digao pušku. Bum! Opet se zadimilo. Apa mi kaže: „Idi doli, ostao je u rupi.“ Došao sam do rupe gdje je veliki poljski zec ležao nepomično. Bio je to, bome, pravi komad, jedva sam ga izvukao do saonica. Apa nije promašio. On je bio lovac. Prešli smo prugu i ubrzo stigli doma. Stali smo kraj štaglja. Tu smo ispregли konje, uveli ih u štalu i povezali ih za valov. Apa je otišao po nož, ogulio zeca i rekao: „Sutra čemo jesti pečenog zeca i lungesos.“ Istovarili smo kukuruzinu u štagalj, namirili marvu i umorni legli u krevet na zasluženi počinak.

www.mhbizovac.hr